

DIALOG

Kresťanský diskusný mesačník

IV. ročník • 2/2011

Dialog mladých

SEX, DROGY A MOVIES

**PREČO JE KREŠŤANSTVO
NEKOLOGICKÉ?**

POČÚVAJ

www.radio7.sk

rádio 7
rádio pre život

Satelitné a internetové vysielanie pre vás:

- spravodajstvo
- svedectvá zo života
- duchovné úvahy
- kresťanská hudba

Banská Bystrica 107,7 MHz

Počúvajte nás a podporte naše vysielanie

satelit Astra 3A

Mediálny partner Dialógu

O B S A H

DISKUSNÉ FÓRUM	4
PRI ŠÁLKE S...	6
manželmi Kramárovcami	
PREČO	10
JE KREŠŤANSTVO	
NEEKOLOGICKÉ?	
ALWINA HESE	20
eXit NA LYŽOVAČKE	22
PONÁHAJ SA POMALY	26
Štefan Markuš	
DIALÓG MLADÝCH	27
Sex, drogy a movies	

Pri zborových objednávkach je odporúčaná predajná cena do 2,20 €, (podľa zborových dotácií) **Individuálne objednávky:** cena + poštovné
PRIVÍTAME VAŠU POMOC, KTORÚ MÔŽETE POSLAŤ NA ÚČET: 262 104 1859/1100, špecifický symbol 1010

Redakčná rada: Štefan Markuš (predseda), Tibor Máhrik, Bohuslav Piatko, Rastislav Števko **Šéfredaktor:** Bohuslav Piatko,
bpiatko@internet.sk **Redakcia:** Ľuboslava Straková, Jozef Uhlík, Eva Bechná, Barbara Turčíková (Žilina),
Gabriel Gajdoš (webmajster), e-mail: gabriel.gajdos@cb.sk **Jazyková úprava:** Anna Matláková

Dizajn a grafické spracovanie: Martin Piatko **Adresa redakcie:** Dialóg, Živnostenská 2, 811 06 Bratislava, č. tel.: 02 207 11 468
e-mail: svatava@internet.sk, web: www.mediasvatava.sk **Vydavateľ:** Media Svatava, spol. s r.o. **Tlač:** Transmedic Slovakia, s.r.o.

Predná strana obálky: foto: JÁN MACHAJDÍK **Zadná strana obálky:** foto: JÁN MACHAJDÍK

Osobný strážca

Hospodin je tvoj strážca. (Žalm 121, 5)

Možno ste videli film *Osobný strážca*. Ak nie, o nič ste neprišli. Kevin Kostner v ňom hrá osobného strážcu nejakej speváckej celebrity. V situácii ohrozenia nastavuje vlastný život, aby ju ochránil. To je to, čo sa nakoniec čaká od osobného strážcu. Za to je platený. Aj v reálnom živote sú ľudia, ktorí majú svoju ochranu. Či sú to už vysokopostavení politici, ústavní činitelia, alebo ľudia, ktorí majú dôvod báť sa o svoj život, napr. mafiánski bossovia. Žalmista nám však zvestuje, že byť Božím dieťaťom tiež znamená mať svojho osobného strážcu. Nie je ním nikto menší než sám Boh, o ktorom sa v Žalme hovorí, že stvoril nebo i zem (v. 2). Na otázku: Kto je tvoj strážca, môže kresťan odpovedať – Boh prvej kapitoly Biblie, Stvoriteľ neba i zeme. Keby to nehovorila Biblia, tvrdiť niečo také by bola nehorázna trúfalosť. Veď kto som ja? Kto si ty? Kto sme my, aby Boh bol naším osobným strážcom? Predsa chránime tých, ktorí majú vysokú spoločenskú hodnotu, ktorých životy a zdravie sú dôležité, napríklad pre fungovanie štátu a jeho inštitúcií. Stráženy má vždy väčšiu hodnotu ako strážca. Ale v našom prípade je to presne naopak. Strážca svojou hodnotou a postavením nekonečne prevyšuje stráženého. Ako je teda možné, že Boh na seba berie úlohu nášho osobného strážcu? Chránený je ten, kto tú ochranu potrebuje. Boh ju nepotrebuje. My ju potrebujeme. My sme tí slabí, zraniteľní, znovu a znovu ohrozovaní a neraz úplne bezmocní. Preto ten, ktorý je silnejší, poskytuje ochranu a pomoc tomu, kto je slabší. Nie je to stvorený človek, ktorý chráni svojho Stvoriteľa, ale Stvoriteľ, ktorý chráni svoje stvorenie. Ale Boh má ešte jeden dôvod, prečo sa stáva naším osobným strážcom. Záleží mu na nás. Miluje nás. Sme drahí v jeho očiach. Máme pre neho veľkú cenu. Až takú, že pre záchranu nášho života nasadzuje svoj vlastný život. Chráni nás vlastným telom, v ktorom prichádza na svet. Zostupuje na dno najhlbšej priepasti, do ktorej sme padali, aby nás pred ňou zachránil. Dokázal nám, že to so svojou ochranou myslí smrteľne vážne.

V závere Žalmu sa hovorí, že pod Božou ochranou je naše vychádzanie i vchádzanie. To je hebrejský zvrat, ktorý zahŕňa všetky aktivity nášho každodenného života. Môžeme si tam dosadiť všetko, čo sa nachádza medzi naším odchodom z domu a naším návratom domov. Tým je vyjadrený i rytmus nášho každodenného života. Naše deti ráno odchádzajú do školy a poobede sa vracajú domov. Študenti odchádzajú na štúdiá, aby sa po čase opäť vrátili späť. Zamestnaní rodičia idú ráno do práce a večer z práce. Odchádzame z domu do mesta, do školy, do práce, do obchodov. Odchádzame na služobné cesty, na dovolenky a opäť sa vraciame domov. A pod Božou ochranou stojí každé naše vyjdenie i každé naše vojsenie. Naše odchody i naše návraty. Naš osobný strážca sa od nás nepohne ani na krok. Je „v službe“ dvadsaťštyri hodín denne, sedem dní v týždni. Možno sa pýtame – a pred čím nás chráni? Dôležitejšie ako pred čím je to, pre čo nás chráni. Chráni nás pre seba, lebo jedného dňa nás chce mať pri sebe. Chráni nás pre večnosť. Preto i jeho ochrana trvá „odteraz až na veky“, (v. 8). Boh s nami počíta vo večnosti. Preto i my môžeme počítať s jeho ochranou až do večnosti. Jedného dňa totiž vyjdeme z domu posledný raz. Ale späť sa už nevrátíme. Vydeme do iného domova. A my môžeme vedieť, že i to naše posledné vyjdenie a posledné vojsenie bude pod jeho ochranou. Stáli sme ho totiž príliš veľa na to, aby v ten posledný deň zlyhal. Nezlyhá. Keď nezlyhal v hodine vlastnej smrti, nezlyhá ani v hodine našej smrti.

Hospodin je tvoj strážca. Hospodin je môj strážca. Čo viac si môžem priať pri pohľade dopredu na cestu, ktorou mám ísť i tento rok?

RASTISLAV
BETINA
(Autor je
kazateľom CB
v Bardejove.)

NAPÍSAI STE NÁM

www.mediasvatava.sk

svatava@internet.sk, bpiatko@internet.sk

AD: AD: FENOMÉN MÁRIA + PRÁZDNE RUKY VYSTIERAM (DIALÓG 12/2010, 1/2011)

Otvorený list Milanovi Hornáčkovi, no a trochu aj čitateľom Dialógu

Mám rád dialógy a Dialóg tiež. Okrem toho že sa mi pozdáva jeho farebnosť názorov, čítam ho pozorne aj z pozície mojej tajomníckej funkcie. Nemám vo zvyku polemizovať svoje názory písaným slovom, ale teraz to tak urobím. A nepíše to tajomník CB, ale jeden z čitateľov časopisu.

Zarazilo ma, Milan, že z Tvojich dvoch rovnako ladených príspevkov v čísle 12/2010 a v 1/2011 znejú trochu disonantné akordy, urazenosti a aj samolúbosti. Na základe dvoch či troch článkov, ktorých autori majú odlišný teologický náhľad na oblasť viery a duchovných hodnôt si vytasil svoje pero k vyjadreniu svojho názoru. Potade by to bolo v poriadku, zniesol by to aj Dialóg a aj ja. Čo už podľa mňa nie je v poriadku sú niektoré figúry z Tvojich príspevkov. Pustil si sa, napríklad, do kazateľa Doc. ThDr. Ľudovíta Fazekaša, nie s polemikou, ale poučovaním, citujem „...ktorých by sa najmä teológ uznávaný mimo hraníc CB, ako aj mimo hraníc Slovenska, nemal dopustiť“ alebo ďalej: „Tu sa brat kazateľ veľmi mylíte...“ nedá mi nepokračovať v citovaní: „Vrcholom všetkých chybných úvah sú však Vaše tvrdenia, že ...“ Na rozdiel od Teba som 20 rokov počúval kázanie a vyučovanie kazateľa Fazekaša. Bol kazateľom levičského zboru, kde som duchovne vyrástol, kde to, čo kázal, on aj žil pred našimi tvármi.

Jeho život je pretkaný pokorou tak husto, že ty si takú tkaninu ešte nedržal v ruke a odhadujem, že si o nej ani nečítal. Práve ten diel pokory Ti, Milan, chýba, ktorý by Ti umožnil pred publikovaním svojich názorov napísať mu napríklad list, či email, zavolať mu a najprv sa ho opýtať na argumenty, a nie tasiť rovno meče. Nuž, ale pokiaľ viem, ani za Veronský koncil sa zatiaľ nik nikomu neospravedlnil... Na inom mieste si prirovnal jeho recenzovanie knižky *Prázdne ruky vystieram*, k duchu, ktorý vanie z prostredia Adventistov 7 dňa a *Strážnej veže* Jehovistov... teda knižky, ktorú, ako píšeš, si ani nečítal, ale už si ju vopred odsúdil. Ešte dobre, že nežijeme v dobe horiacich hraníc, lebo už by tá knižka bola tam!

Ale odľahčím trochu tému na záver. Moja neterka, Šarlota, ktorá u nás bývala asi 7 rokov, raz vyhlásila historickú vetu, ktorá vstúpila do dejín v našej rodine. Bolo to v súvislosti s nejakým jedlom, ktoré nechcela kúsiť: „*Síce som to nikdy neochutnala, ale viem, že toto mi nebude chutiť!*“ Knižočku „*Prázdne ruky vystieram*“ Ti veľmi rád darujem, ak slúbiš, že nebudeš ako Šarlota, keď mala sladkých 17.

Ivan Markuš, Bratislava

AD: FENOMÉN MÁRIA (DIALÓG 2010, 1/2011)

Pri diskusii o Panne Márii si ako evanjelikáli uvedomujeme, že katolíckej vierouke sme nie vždy správne rozumeli a rozumieme, a často ju vo vedomí máme podfarbenú predsudkami, neinformativnosťou alebo zaujatosťou. Takto by sa iste dalo skompromitovať

ktorékoľvek cirkevné učenie. Napriek tomu si myslím, že zľahčene ospravedlňovať široko-aspektové katolíckeho postoje len pod tlakom tohto dlhu, emócií, či populárneho trendu, je krátkozraké, nezodpovedné a všeobecnému ekumenickému dialógu to neprospieva.

Pravdou je, že nie všetci katolíci si „len ctia“ Máriu, ako je zvykom tvrdiť. Mám pocit, že rozdiel medzi uctením si Márie a jej uctievaním sa zámerne stiera. Poznám veľa katolíkov, ktorí milujú Pána Ježiša Krista, poslúchajú ho a sú mi veľkým príkladom. Som presvedčený, že vzťah k Márii majú vysporiadaný pozitívne, aj keď ho možno nevedia vyjadriť v uvedenom rozlíšení. U väčšiny katolíkov však v danom vzťahu ide o pravú kultickú adoráciu, bez ohľadu na to, ako ju navonok nazývajú. Veď modlitby k Márii (ktoré nemajú nič spoločné s jej blahoslavením) a základné mariánske dogmy by inak strácali zmysel a uplatnenie.

Čo sa týka článku L. Fazekaša, niektoré jeho vyjadrenia, napr. o dištanci Ježiša od Márie, alebo o jej nehodnosti možno vnímať ako nešťastné, ale v rozhodujúcich dôrazoch nebol vedľa, pričom Hornáčkove postrehy a združujúca kritika kazateľa ukazujú, že sú založené viac na „haló-efekte“ než na solídnej orientácii v problematike. Konštatovanie L. Fazekaša, že väčšia časť katolíckeho učenia o Márii (a o mnohom ďalšom – pozn. pridaná) vyplýva z chcenia veriacich a ľudovej zbožnosti, nie z učenia Písma, je, naopak, fundované a kľúčové. Obidve vyhlásené dogmy, t. j. dogma o nepoškvrenom počatí – bezhriešnosti Panny Márie a dogma o jej nanebovzatí

totiž nemajú základ nielen v Písme (explicitne), ale ani jednoznačne v tradícii, na ktorú sa katolíci odvolávajú. Prvú z nich odmieta dokonca také piliere katolíckej tradície ako Tomáš Akvinský alebo Aurélius Augustín. Dejinný vývoj konkrétneho učenia a jeho neskoré oficiálne prijatie až v 19. a 20. storočí potvrdzujú, že bolo presadené na základe cirkevnej autority. Z nej sa rozhodlo, podobne ako v prípade iných biblických neopodstatnených článkov katolíckej viery, že ak je v niečom teologicko-názorová zhoda v cirkvi, nemôže to odporovať Písmu a tradícii. Je

zvláštne, že toto nastavenie, ktoré zjavne podkopáva dôležitosť tradície i Písma, priznávajú aj samotné Apoštolské konštitúcie (pápežské buly). Ako poznamenáva T. Lane, takto vzniknuté dogmy nie sú plodmi tradície, ale predstavujú triumf dogmy nad tradíciou. Katolícki teológovia však na ekumenickom fóre o týchto skutočnostiach, pochopiteľne, neradi hovoria.

Ešte jedna poznámka. Za naozajstné umenie ekumenického dialógu o vieroučných otázkach považujem priame a neurážajúce komunikovanie podstatných rozdielov, vysvetlenie, prečo sú

pre jednu stranu určité dôrazy protažskou neakceptovateľné. Nech už bolo správanie sa našich predkov k iným veriacim v minulosti akékoľvek, skúsenosť potvrdzuje, že servilnosť v ekumenických vzťahoch sa nevypláca. Oveľa väčšie požehnanie prúdi zo vzťahu s rigoróznym partnerom, ktorý ma v mojej odlišnosti miluje a neodsudzuje, než s človekom, ktorý úslužne vyratúva pozitíva mojej viery, svoje vlastné nedostatky a snaží sa ukázať, čomu sám neverí: že medzi nami „nie je až taký veľký rozdiel“.

Pavol Bomba, Vranov nad Topľou

METAMORFÓZA MYSLE

Dnešní študenti málo čo vedia o študijných programoch na vysokých školách z obdobia komunistickej totality. Na univerzitách (aj s prírodovedeckým zameraním) sme po dvoch semestroch skladali skúšky z marx-leninizmu a v tretom ročníku (po troch semestroch nudných prednášok) z tzv. vedeckého komunizmu. Na Fakulte technickej a jadrovej fyziky ČVUT v Prahe nás tieto predmety učil známy marxista, Miloš Král. Jeho kniha *Moderní fyzika a filosofie* (SNPL 1961) sa stala marxistickou učebnicou pre budúcich prírodovedcov a mala pomôcť k porozumeniu nových poznatkov teoretickej fyziky v duchu marxistickej filozofie. Neskôr som absolvoval tzv. aspirantské minimum z marx-leninizmu (terajšie PhD štúdium) a písomnú prácu s názvom *Klasická fyzika a dialektický materializmus* som musel prepracovať, lebo lektorovi sa zdalo, že dialektiku vedeckého myslenia som „neuchopil dostatočne materialisticky“. V práci som sa pritom poctivo odvolával na závery Kráľovej knihy a veril som si, že protirečenia klasickej fyziky som zvládol. Lektor Krála asi nečítal – pomyslel som si – i keď ho odporučil ako študijnú literatúru. Priznám sa, že potom som sa podujal na experimentálny „malý podvod“. V jednom zborníku (z konferencie o modernej fyzike a svetonázore) som našiel príspevok ruského filozofa a preložil z neho každú druhú vetu. Zaručujem, že „vyrobený“ text bol totálne nezrozumiteľný. Vety vytrhnuté z kontextu. Keď som splnil limit 20 strán (strojom naklepaných), „dielo“ som ukončil. V zozname použitej literatúry som uviedol autora zo ZSSR. Za prácu, na počudovanie, som dostal „výbornú“. Takže. Verím, že opísaný fenomén je všeobecne platný. Ľudia hovoria a píšú o tom, čomu nerozumejú. Komentujú knihy, ktoré neprečítali.

Študentská skúsenosť sa vynorila, keď som čítal knihu Pierre Bayarda *Jak mluvit o knihách, které jsme*

nečetli (Brno, Host 2010). Autor v nej tvrdí, že nečítať knihy, iba o nich hovoriť, má zvláštne čaro, lebo nakoniec prideme k poznaniu, že čítať knihy sa predsa len oplatí. Čítaním zažijete niečo neopakovateľné. Niečomu sa priučíte, vniknete do myslenia iných ľudí. Objavíte taje autorových zážitkov.

Apropo, učiteľ ateizmu teraz napísal novú knihu s úplne odlišným obsahom. Už to nie je učebnica marxizmu pre fyzikov. Nazval ju: *Soumrak ateizmu, Má lidský život kosmický smysl?* (Dobra 2009). Bývalý propagátor neviery konvertoval. V knihe sa pokúša dokázať vedecky existenciu Boha (*sic!*). Jeho záračná metamorfóza začala nočným vídením. Prisnilo sa mu, že stojí pred posledným Božím súdom, je vystrašený z budúcnosti a z utrpenia na onom svete. Ráno nočný zážitok prerozprával manželke. Navštívil syna a ospravedlnil sa, že ho vychoval v ateistickom duchu. Rodina sa však uzniesla, že otec sa zbláznil a odtransportovali ho do psychiatrickej liečebne v Bohniciach. Lekárov, o svojej nočnej skúsenosti takisto nepresvedčil. Bývalému profesorovi marxizmu sa ale v liečebni zapáčilo. Medzi pacientmi našiel vďačných poslucháčov, ktorí ho počúvali. Presvedčil ich, že jeho zážitky sa naozaj podobali na skúsenosti Ježiša Krista po zmŕtvychvstaní. Hospitalizácia sa zopakovala. Rodina prišla k záveru, že psychiatri liečia nedokonale. Ľudia knihy nečítajú, nepočúvajú a spirituálne zážitky iných nie sú zaujímavé. Dôkladné prešetrenie vecí pokladáme za zbytočné, lebo my vieme svoje. Nepripomína nám to samých seba?

Nuž, poviem vám, že keď čítam v Dialógu niektoré reakcie čitateľov, tak mám dojem, že knihu Raya Galea, *Prázdné ruky vystieram, Porozumenie rozdielom medzi rímsko-katolíckou a protestantskou vierou* (ViViT 2010) poctivo prečítal iba jeho recenzent. Štefan Markuš (predseda Red. rady časopisu Dialóg)

PRI ŠÁLKE S...

manželmi KRAMÁROVCAMI

Rozhovor pripravil: BOHUSLAV PIATKO

Foto: AUTOR a ARCHÍV KRAMÁROVCOV

Ján Kramár: 20 rokov sa špecializuje na reklamu v printových médiách. Bol pri rozbiehaní viacerých vydavateľstiev. Pred piatimi rokmi sa na manželkin popud rozhodol rozbehnúť vlastný projekt. V rodinnej firme má na starosti financie, obchod a všetko, čo s ním súvisí.

Zlatica Kramárová: Vyštudovala cestovných ruch, ale jej život naplnil rodinný ruch, teda výchova detí. Pri nich strávila 10 rokov, potom pridala na polovičných úväzok vyučovanie angličtiny, neskôr pôsobila ako redaktorka. Dnes je šéfredaktorkou dvoch vlastných časopisov.

V rodinnom vydavateľstve Direct press vydávajú celoslovenské časopisy – odborný časopis *Hotelier* a lifestyleový časopis *Elita*, ktorý môžete nájsť na izbách luxusných hotelov. Koncom vlaňajšieho roka založili novú edíciu kníh varenia s profesionálnou kuchárskou špičkou – *Kuchárska elita*, prvou knihou boli *Dezerty*.

Majú dve deti, Paulínku, má 18 rokov a študuje medicínu a Helenku (15), prváčku na gymnáziu. Členmi žilinského zboru Cirkvi bratskej sú od jeho založenia.

Sme na výstave DANUBIUS GASTRO v bratislavskej Inchebe, v expozícii vášho vydavateľstva, takže začnime tu – vašou profesiou. Pani Zlatica, čo vás inšpirovalo k tomu, aby ste podnikli vznik vlastného vydavateľstva?

Z. Kramárová: Keď som po materskej nastúpila do práce na plný úväzok, akosi mi došlo, že v práci už strávim väčšinu svojho života. A keďže manžel podnikal vo vydavateľskom biznise, dala som sa ho prehovárať, aby sme robili niečo spolu, na vlastnom, ako sa hovorí. On podnikal od začiatku, hneď od revolúcie, takže bol na hony vzdialený mojim ilúziám, vedel, že vlastný biznis je tvrdý chlebič..., ale nakoniec sa dal nahovoriť. Faktom je, že sme neboli úplne

od začiatku odkázaní na to, aby nás vlastná firma užívala, pretože nás živil manželov biznis, takže o to sme to mali ľahšie.

Prečo práve hotelierstvo?

Z. Kramárová: Robila som v časopise, kde som prišla do kontaktu s hotelmi z inej stránky, z hľadiska stavebného a architektonického. Tu sa vo mne prebudila moja pôvodná profesia (vyštudovala som cestovný ruch) a zaregistrovala som tzv. dieru na trhu, priestor pre časopis o ľuďoch a pre ľudí z hotelového biznisu. A tak sme založili časopis, kde predstavujeme zaujímavé osobnosti z branže, venujeme sa výmene skúseností a poznatkov, manažmentu ubytovacích a stravo-

vacích zariadení, trendom na trhu, gastronómii, marketingu, dizajnu a podobne.

Snažíte sa dostať s takýmto, asi trochu špecializovaným, časopisom aj do stánkového predaja?

J. Kramár: Ani veľmi nie... Naša koncepcia nebola predávať časopis a žiť z toho. Náš zámer bol dodať časopis cieľovej skupine bezplatne, ako servis s tým, že vydavateľstvo musí užiť reklamu. To je veľmi jednoduchý model – inzerent vie, že jeho inzerát alebo propagácia ide priamo tam, kde má, zasahuje tú cieľovú skupinu, ktorú chce osloviť. No treba povedať, že to nie je inzertný časopis, ale časopis s kvalitnou obsahovou náplňou, na kvalitnom papieri na

vysokej grafickej úrovni. Teda časopis, ktorý si ľudia z brandže radi prečítajú. Do predaja na stánky dávame približne 5 % z nákladu. Preto sa aj naše vydavateľstvo volá DIRECT PRESS, lebo zasahuje priamo vybranú cieľovú skupinu.

Ani sa nechystáte dostať sa na pulty?

J. Kramár: To, čo som spomenul, bola pôvodná marketingová koncepcia, ktorá vyšla. Sondy zo stánkového predaja ukázali, že

No, za socializmu to zas až také výhody ani nemohlo priniesť...

J. Kramár: Mám na mysli skôr to, že prijatie evanjelia sa niekedy interpretuje v polohe: uver a niečo získaš. Mňa na evanjeliu oslovilo najmä to, že ak je naozaj pravdou, tak je úplne zrejmé, že veci sú také, ako to hovorí Boh. Bez ohľadu na to, čo to pre mňa znamená a či tomu vôbec rozumiem. Toto som aj vyznal vo svojej prvej modlitbe. Takže, vôbec som nerozmýšľal nad tým, či prijatie

sa mi zdá asi také pravdepodobné a reálne ako keby si mi hovorila, že bosorky lietajú na metlách... že Boh existuje, že je živý a dá sa s ním komunikovať... Trvalo to dosť dlho a postupne som začala o jej slovách vážne uvažovať... A tam kdesi sa to začalo – pocítila som znepokojenie pri myšlienke, že Boh naozaj existuje. To nebola pre mňa dobrá správa, lebo dovtedy som si myslela, že každý si je strojcom svojho šťastia, ako si život zariadi, tak sa bude mať. A keby

Uveril som preto, lebo som spoznal Boha ako pravdu.

A pravda nemá alternatívu.

časopis sa chytá, a tak pripravujeme čiastočnú zmenu obchodnej stratégie, teda rozšírenie aj na bežný mediálny trh.

Prejdime teraz z vášho profesionálneho života na územie cirkvi a duchovného života. Vy ste pôvodom „cébečkári“?

J. Kramár: Čo je to pôvodom...?

Či ste v Cirkvi bratskej vyrástli?

Z. Kramárová: Nie, obaja pochádzame z tradičného katolíckeho prostredia, ale v podstate sme boli „svetáci“. V našich rodinách sme prvá generácia, ktorá sa obrátila a obidvaja sme duchovné deti kazateľa Fajfra.

Ako ste sa k tejto cirkvi a kazateľovi Fajfrovi dostali?

J. Kramár: Ten príbeh je každý trochu iný a v podstate veľmi prostý. Pochádzam zo štandardnej katolíckej rodiny a evanjelium ku mne prišlo „z úst do uší“. V roku 1987 ma navštívil priateľ, s ktorým som slúžil na vojenčine. Ešte v časoch vojenčenia bol, rovnako ako ja, neveriaci, neskôr uveril a prišiel mi to povedať. Tak som sa po prvý raz stretol s evanjeliom a po čase som uveril aj ja.

Spomeniete si ešte, čím vás evanjelium oslovilo?

J. Kramár: Celkom určite viem, čo ma neoslovilo. Neboli to žiadne osobné výhody.

tejto pravdy bude mať pre môj život pozitívny, alebo negatívny vplyv.

V detstve ste sa stretli s Bibliou?

J. Kramár: Tak ako väčšina ľudí som o Biblii vedel, že je to akási tajuplná kniha, ktorá vraj kdesi existuje, ale nikdy v živote som ju nedržal v rukách.

No a ako ste sa dostali k Cirkvi bratskej? Spomínali ste toho priateľa...?

J. Kramár: Ani on nebol z Cirkvi bratskej. Bol zo severnej Moravy z Apoštolskej cirkvi a ja som nejaký rok navštevoval tamojšie zhromaždenia v Českom Těšíne a Třinci, čo bolo dosť nepraktické. A tak som začal nejaké podobné spoločenstvo hľadať v Žiline. Na skúšku som išiel do evanjelického kostola a tam som sa stretol s ľuďmi, ktorí ma priviedli do Cirkvi bratskej. A to je už dnes vyše 20 rokov.

Pani Zlatica, a vy?

Z. Kramárová: Ja som mala kolegyňu, ktorá bola z Kresťanských zborov. Fascinovalo ma na nej, že takýmto veciam verí, ale inak vyzerá úplne normálne. Ako dve slobodné medzi vydatými sme sa dosť skamarátili, mali sme vlastné byty, kde sme viedli dlhé rozhovory o Bohu. Teda, ona mi o Ňom rozprávala a ja som jej hovorila: „To, čo mi tu rozprávaš

sa to prípadne nedalo zvládať, tak sa život dá kedykoľvek ukončiť... A ona na to, že práve tu sa začne ten najväčší problém... veľmi sa mi to nepáčilo.

Neodstrašovala vás táto správa?

Z. Kramárová: Príjemné mi to nebolo. Veď, ak je naozaj nejaká Moc, ktorá dokáže zasiahnuť do života človeka, bez ohľadu na to, ako si život človek chce zariadiť, tak to nie je dobré poznanie. Priznám sa, že mi bolo z toho dosť nanič. A potom prišiel jeden večer, dlho sme sa rozprávali, potom som išla pešo domov a vtedy sa mi Pán Boh prihovril takým zvláštnym spôsobom. Milujem prvý sneh. Keď som išla ku priateľke nebolo ani stopy po snehu a keď som vyšla von, všetko bolo biele, krásne... a vtedy sa mi zdalo, ako sa mi Pán Boh prihovára, aby som sa ho nebála, že On mi nechce zničiť život, lebo ma má rád... To bol veľmi silný pocit, ktorý zmenil moje nazeranie na Boha a život. To, čo nasledovalo potom, bolo dobrodružstvo spoznávania. Pripadalo mi to ako v detektívke... hľadanie Boha.

Boha ste teda našli, uverili ste. Ako ste sa našli vy dvaja?

J. Kramár: Veľmi, veľmi neštandardne...

Z. Kramárová: (smiech) My sme sa zobrali a vôbec sme spolu nechodili. Ja som len mala tušenie, ►

že sa budem vydávať a on akosi cítil, že sa bude ženiť...

J. Kramár: ...ale ani jeden z nás nevedel, koho si bude brať.

Tomu nerozumiem...

J. Kramár: Je to dlhší, trochu nezvyčajný príbeh, ktorý sa niekomu môže zdať komplikovaný. Ale jeho podstata bola v tom, že sme sa obidvaja v tej istej dobe modlili za to isté. Za nájdenie si životného partnera. Pamätám si, že som bol

ko. Zazvonil a doniesol mi dačo, čo som si kdesi zabudla. Napadlo mi, že je to možno on. Ale on nič. Stretávali sme sa na mládeži, týždeň, mesiac, dva... a on nič. A tak som sa zase modlila: Pane Bože, či som si to len vymyslela? Asi po troch mesiacoch zrazu z ničoho nič prišiel za mnou a spýtal sa ma, ako je to s nami, že sa modlí za to, aby mu Pán Boh vybral ženu... a že rozmýšľal aj o mne, ale zatiaľ sa mu to vraj nezdá, že by som to

aj od toho, čo človek od manželstva očakáva. Lebo je isté, že v tej najhlbšej, najvnútornejšej a vari aj najintímnejšej veci, ktorou je pre znovuzrodeného človeka život s Bohom, si s neveriacim jednoducho nerozumiete, nech je to akokoľvek skvelý človek. Ako vysvetlíte slepému farby? Myslím si, že keď sa v tom najzákladnejšom nemôžete stretnúť, nemôže to byť plný vzťah. Ale po stránke praktického života môže v pohode fungovať, i keď, aj tam narazíte na praktické problémy a ich riešenie. Veď viera je praktická vec, nielen filozofická.

J. Kramár: Vravíte, že to je problém dnešných mladých. Tu platí to, čo som povedal na začiatku. Uveril som preto, lebo som spoznal Boha, ako pravdu. A pravda nemá alternatívu. Myslím si, že to je veľký problém dnešnej mladej kresťanskej generácie. Evanjelium vnímajú ako cestu, ktorá prináša výhody, ako životný štýl do dobrého počasia. Akosi sa stráca iná, tá najdôležitejšia podstata zvesti evanjelia ako celku, ktoré pôsobi v každom počasi. Lebo je v ňom pravda. A toto by som určite nepodceňoval, lebo manželský život je príliš dlhý na to, aby sa v ňom dalo vyhnúť zásadnej konfrontácii týchto dvoch svetov.

Z. Kramárová: Keď človek prežije obrátenie ako zásadnú zmenu, tak to je ako bomba, ktorá natrvalo zmení všetko. Jeden partner objaví Ameriku a druhý neverí, že existuje... Ale možno to dnes mladí takto neprežívajú... Najmä z kresťanských rodín nie, veď kde aká Amerika, keď evanjelium dostávajú s materským mliekom... Je to asi iné.

Pri nahrávaní rozhovoru

v tom čase na návšteve u brata v Čechách a povedal som mu: Bráško, ja mám také silné tušenie, že sa idem ženiť, ale ešte neviem, koho si idem zobrať... Asi mesiac po tom sme sa zoznámili a po veľmi krátkom čase sme sa zobrali.

Z. Kramárová: Zoznámili sme sa, ale nebola to láska na prvý pohľad (smiech). To bolo jednoducho tak: Keď sme uverili, boli sme obidvaja dospelí ľudia. Obidvaja sme mali vážne známosti, ale keď človek uverí, tak sa mu začnú rozchádzať cesty s partnerom, s ktorým si dovtedy rozumel. Človek si najskôr myslí, že ten druhý uverí tiež, potom zistí, že sa to asi nestane, ale s partnerom si pomaly prestáva rozumieť. Je to stret dvoch rôznych svetov, každý už ide iným smerom, tam sa už nestretnete. Aspoň ja som to tak prežívala. Spomenula som si na slová kamarátky, ktorá ma priviedla k Bohu. Tá mi povedala, že Pán Boh má pre každého plán, a tak som sa modlila za to, aby mi teda ukázal, koho mi vybral. Je to už 20 rokov, ale pamätám si na ten večer, keď som sa modlila, aby mi ukázal toho jedného... a vtedy prišiel Jan-

mala byť ja. Bola som spokojná. Boh odpovedal a zrazu som vedela, že ak to bude Božia vôľa, tak sa to dozvie aj on a ak nie, tak je to v pohode, lebo Pán Boh má pre mňa niekoho druhého. A potom raz prišiel a spýtal sa ma, či si ho zoberiem. Takže – žiadna veľká romantika, ale sme spolu už vyše 20 rokov a mnohé páry, ktoré sa brali z romantickej veľkej lásky, dnes už spolu nie sú... My sme sa naozaj brali z viery, s tým, že Pán Boh pozná každého z nás najlepšie, pozná naše záujmy, temperamen-ty... my by sme si lepšie nevybrali, my nevieme čo bude – On áno.

Na vašom príbehu sme sa vlastne dotkli vzťahu zmiešaného partnerstva, aby som nepovedal hneď manželstva. Hodne mladých manželstiev vzniká takto. Aký je váš názor na takýto vzťah?

J. Kramár: Ťažko sa k tomu vyjadrovať. Fungujú aj také, ale nechce sa mi veriť, že je to najšťastnejšie riešenie...

Z. Kramárová: Môže to fungovať, veď vieme, že dnes sa, žiaľ, aj kresťania rozvádajú. No záleží

Niekedy mám pocit, že tí, čo prídu zvonka, žijú intenzívnejší duchovný život, ako niektorí z tých, čo vo veriacich rodinách vyrastali. Samozrejme, to neplatí všeobecne a dúfam, že som sa nikoho nedotkol.

J. Kramár: Ale to je celkom prirodzené. Je to v súlade s ich skúsenosťou. Možno sa na hĺbku, či plytkosť viery treba pozrieť aj inde, mám na mysli ľudí v strednom a staršom veku. Ako vyzerá ich život? Ako vyzerajú naše

životy? Celkom pokojne ostanem pri sebe. Keď sa pozriem na seba a na mladých ľudí v našom zbore, zdá sa mi ich viera zdravšia. Žiadny jednorazový zážitok, nech je akokoľvek veľký, nedáva záruku trvácnosti. Viera je každodenná cesta životom. Ľudia, ktorí vôbec nezažili nejaké vzplanutie, nemajú v kalendári deň, keď sa obrátili, môžu cestu života prejsť hlbším a lepším spôsobom, ako ľudia, ktorí majú tie najdramatickejšie zážitky. Možno sme voči mladým, alebo deťom, ktoré vyrastajú vo veriacich rodinách, trochu neféroví. Možno ich trochu podceňujeme, lebo nezažili jednodňové konkrétne obrátenie. Ale život treba žiť v jeho každodennej všednosti, nie vo výnimočnosti. Výnimočnosť je len korením života, všednosť je chlebom. Mám pocit, že trochu splošťujeme to, čo viera vôbec znamená. Občas sa mi zdá, že v živote mnohých rodičov, ktorí všeličo svojim deťom vyčítajú, je viac konformizmu, ako v živote ich detí. Deti sú úprimné, a tým sú pre nás neraz neprijateľné. Spôsob, akým dnešní mladí komunikujú, nás neraz vyrušuje. Veď niektorí rodičia chodia do kostola len ako diváci. Možno tam chodia pravidelne – každú nedeľu zahrejú lavicu, ale deti cítia, že to nie je ono. Možno preto tam nechcú chodiť, lebo sú pravdivejšie. Deti cítia, že ich rodičia už možno ani nevedia, prečo tam sedia.

Z. Kramárová: Je to individuálne a celkom určite to nemožno paušalizovať.

J. Kramár: Ešte by som sa vrátil k tomu, že ľudia, čo prídu zvonka, prežívajú život s Bohom intenzívnejšie. Ale aj tu hrozí nebezpečenstvo. Mnohokrát je to intenzívnosť podobná atrakcii. Myslím si, že pre život je potrebné jedno aj druhé – aj stálosť skúsenosti, čo nie je až také akčné, ale aj isté vzplanutia. Pre mňa má veľkú hodnotu obyčajný ľudský život, ktorý človek zvláda a vôbec sa nemusí vyznačovať nejakými kotrmelcami a dobrodružstvami.

To asi môžem potvrdiť z vlastnej skúsenosti. Vzplanutie obrátenia z mladosti nevydržalo. Po návrate som žiadne vzplanutie

nezažil a obrátenie považujem za stav trvalý, za stav každodenného života.

J. Kramár: Presne tak. Keď vezmeme Ježišovo podobenstvo o rozsievачovi, tak nám je jasné, komu Ježiš fandí – on fandí tomu poslednému. Ale v praxi akoby sme najväčší obdiv venovali tomu druhému, teda tomu zrnu, ktoré rýchlo narastie a nemá hlboké korene. Keď prijímame Slovo Božie síce s radosťou, ale veľmi rýchlo, je to obdivuhodné, ale Ježiš nám ukazuje cestu iným smerom: počúvať, zvážiť, uložiť v srdci a potom z plného srdca vynášať poznany poklad. To je potom plynulejší vývin a, myslím si, že aj trvalejší. Neodsudzujem tým ani vzplanutie, ale často sme svedkami jeho krátkej trvácnosti.

Cestovný ruch, hotelierstvo sa občas vníma ako život bohémsky, intenzívne spoločenský, svetský... ako ho vnímate vy?

J. Kramár: Aj keď sa pohybujeme v tejto brandži, nerobíme hotelierstvo, ale vydavateľstvo. Robíme mediálny servis.

Z. Kramárová: Hotelier je jeden náš mediálny produkt. Robíme aj ďalší časopis *Elita*, zameraný na luxusný životný štýl a cestovanie. Je to časopis, v ktorom sa snažíme priniesť normálnosť do sveta luxusu. Bohatí ľudia nie sú len tunelári, zlodeji, nie sú všetci plytkí a prázdni. Väčšina bežných úspešných podnikateľov si na ten luxusný život normálne zarobila, lebo poctivo a tvrdo pracujú, sú šikovní a keď sa im darilo, zbohatli. Pohľad, ktorý vytvárajú bežné masové médiá je pokrivený. Jasné, že každý vo svojom okolí poznáme aj tzv. „podnikateľa“.... Aj život bohatých a úspešných ľudí je úplne normálny, majú viac peňazí, ale sú to normálni ľudia, žijú svoj obyčajný, často veľmi hektický a namáhavý život, majú starosti, ktoré sú iné, ale to neznamená, že sú menšie!

Médiá, tá „piata veľmoc“ vo veľkom ovplyvňujú mienku ľudí, viac než sú si ochotní pripustiť. A tak sa vrátim k tomu, čo som povedala na začiatku – chceme priniesť normálnosť, pozitívne veci, veď život nie sú len katastro-

fy, vraždy, bulvár, násilie a pozlátko, ako sa to na nás valí z každej strany. Vieme, že žiadnu dieru do sveta s naším menšinovým žánrom nespravíme, ale aspoň niečo málo, čo urobiť môžeme... A to sa našim čitateľom páči, tá inakosť, i keď ju nevedia pomenovať. Alternatíva normálnosti, ktorá sa kdesi vytratila.

Kam mieri tento druhý časopis?

Z. Kramárová: Vytvorili sme akýsi časopisecký tandem. *Hotelier* ide do kancelárií riaditeľov a majiteľov hotelov a vybraných zariadení cestovného ruchu a *Elita* ide do izieb ich hostí.

J. Kramár: Na Slovensku médiá len napomohli vytvoriť zlý obraz o úspešných ľuďoch. Príčinu toho obrazu vidím inde. V spoločnosti je ešte stále veľmi zakorenené, že podnikateľ = triedny nepriateľ. Špecifikom nielen Slovenska, ale celého postkomunistického sveta je, že spoločnosť nie je nastavená na to, aby priala úspechu a vedela oceniť ľudí, ktorí niečo dosiahli.

Kde sa to berie? Veď už dnešná mladá generácia nezažila socialistickú propagandu?

J. Kramár: Ale naše generácie ju zažili a nastavili takto spoločenskú mienku. Stredná a staršia generácia vytvára spoločenskú atmosféru. Všimnite si tých, čo dlhší čas pobudli v západnom svete, kde je úspech do istej miery štandardom. Keď sa vrátia, úplne inak sa pozerajú na svet, ako tí, čo svet vidia len cez domáce médiá.

Ako vás vnímajú, ako úspešných podnikateľov v cirkevnom, zbo-rovom prostredí?

J. Kramár: My určite nepatríme medzi bohatých ľudí. V rámci Cirkvi bratskej je na tej úrovni, ako sme my, množstvo podnikateľov. Myslím si, že ľudia nás vnímajú úplne normálne, ako tých, ktorí sa živia vlastným biznisom. Myslím si, že ľudia k ľuďom nevytvárajú vzťahy na základe toho, aký je kto podnikateľ, ale aký je kto človek. A to je to najpodstatnejšie. Kto chce človeka súdiť, príčinu si nájde. Ide o to, aby človek neprispieval k takejto mienke.

PREČO JE KREŠŤANSTVO NEKOLOGICKÉ?

Pripravil: BOHUSLAV PIATKO
Foto z besedy: SVATAVA PIATKOVÁ
Ilustračné foto: JÁN MACHAJDÍK

Možno z počutia alebo z médií ovládame formulku, ktorá charakterizuje našu súčasnosť pod všemocným názvom – globalizácia. Niekedy v pozitívnom, inokedy, a možno aj častejšie, v negatívnom zmysle. Globalizácia prikryje ne jeden problém a často sa na ňu vyhovárame, keď nevieme, alebo nechceme riešiť problémy lokálne. Nie každý sleduje médiá a už vôbec nie každý si všíma ekologické problémy, ktoré sme tiež pomenovali – globálne. Možno sme počuli o ozónovej diere, o roztápaní ľadovcov, otepľovaní Zeme... Niektorí z nás v tejto diskusii sa opierajú o slová z Genesis: ...aby ju (zem) obrábal a strážil a interpretujú ich, že človek má byť správcom, iní majú na mysli iný text z Genesis: Panujte nad..., čo sa interpretuje: aby človek bol pánom stvorenstva.

O problémoch, hrozbách, ale i o nádeji v súčasnom svete

Dnešnou témou je síce kresťanstvo a ekológia, ale využijem prítomnosť špičkových slovenských ekológov aj na to, aby sme si na úvod pomenovali globálne ekologické problémy našej planéty.

M. Huba: Nebudem hovoriť o jednotlivých problémoch, lebo tých je už pomaly nekonečne veľa, ale o akýchsi skupinách problémov, ako ich pomenoval kolega Nováček z univerzity v Olomouci. Za najzávažnejší problém považuje to, čomu sa hovorí „**globálna zmena klímy**“. Ak sa totiž naplnia katastrofické, alebo aj menej katastrofické scenáre, život človeka, alebo aspoň veľkej časti ľudí na našej planéte bude veľmi problematický. Do tejto skupiny problémov by sme voľne mohli priradiť aj narušenie ozónovej vrstvy, ktorý nás chráni pre škodlivým ÚV žiarením.

Ďalším fatálnym problémom je postupná **strata biodiverzity**, teda rastlinnej, živočíšnej, ekosystémovej i genetickej rôznorodosti. Ale aj **rôznorodosti kultúrnej**, čo súvisí napríklad s likvidáciou prírodných kmeňov, najmä v Južnej Amerike (výrub dažďových

pralesov) a v Oceánii. Z ďalších problémov tohto druhu možno spomenúť **šírenie sa púští, rastúci nedostatok pitnej vody či znečistenie oceánov**.

Treba povedať, že to nie sú nami vymyslené problémy, ale problémy evidované zo strany OSN a ďalších kľúčových svetových „hráčov“, vrátane Sverovej banky a pod.. Potvrdzujú to aj globálne dohovory, napríklad z historického Summitu Zeme v Rio de Janeiro pred 20 rokmi, ktoré pomenúvajú práve tie vyššie spomínané prvé dva základné problémy (zmena klímy, biodiverzita – pozn. red.) a o dva roky neskôr k nim pribudol Dohovor o **zmiernení následkov sucha s dôrazom na africký kontinent**. Potom nasledovali dohovory o **ochrane pobrežných oblastí, oceánov a ďalšie**. O 10 rokov neskôr – na 1. Svetovom summite o trvalo udržateľnom rozvoji v Johannesburgu sa za

kľúčový problém 21. storočia, označil **problém pitnej vody**, ktorá sa stáva svetovou surovinou číslo jeden.

J. Szöllös: Tie klasifikácie a definície sú naozaj rôzne. Uvádzajú sa aj sociokultúrne, akými sú chudoba, zbrojenie, rast populácie, vyčerpávanie zdrojov a mnohé ďalšie.

Snahy ochranárov, ekológov niekedy spoločnosť vníma ako zbytočne pesimistické, príliš burcujúce, príliš ohrozujúce ekonomický rast a podobne? Je situácia naozaj taká vážna, alebo je ešte čas?

M. Huba: Čím ďalej, tým častejšie sa hovorí, že samostatný a najkomplexnejší globálny environmentálny problém je ten, že svetové spoločenstvo nedokáže adekvátne odpovedať na spomínané problémy.

J. Szöllös: Hovoríme o nich ako o globálnych preto, lebo ich ►

JÁN SZÖLLÖS

Je kazateľom zboru Bratskej jednoty baptistov Bratislava-Palisády a Predsedom Rady BJB na Slovensku. Vyštudoval geografiu na Prírodovedeckej fakulte UK (1988) a neskôr študoval teológiu na Evanjelickej bohosloveckej fakulte. Popri kazateľskej činnosti pôsobí aj na svojom pôvodnom pracovisku, v Geografickom ústave SAV a prednáša geografiu pre misionárov na Vysokej škole zdravotníctva a sociálnej práce sv. Alžbety.

nedokáže vyriešiť časť štátov, alebo ľudí. Tu je jediné riešenie – dohoda všetkých, spoločný postup.

M. Huba: Áno, a v tom vidím dva problémy: Jedným je pretrvávajúce suverenity národných štátov aj v otázkach, ktoré sú nadnárodné. Štáty sa zubami-nechtami držia svojich tradične chápaných „národných práv“, čo bráni efektívnejšej spolupráci, napríklad, pri ochrane oceánov, atmosféry, v oblasti jadrovej bezpečnosti, cezhraničných hrozieb a pod. Na druhej strane sú tu nadnárodné ekonomické spoločnosti, ktoré sa takmer úplne vymkli spod kontroly. Ich záujmy sú často v protiklade k národnoštátnym záujmom, no svojím spôsobom je to ďalšia, rovnako nebezpečná hrozba, pretože diktujú svetu svoje predstavy takmer vo všetkých smeroch.

No a k vašej otázke, či je situácia vážna. Niečo možno vyjadriť štatisticky (ubúdanie rastlinných a živočíšnych druhov, šírenie sa púští, strata kvalitnej pitnej vody, ústup ľadovcov...). Životodárnych surovín zjavne ubúda. Na druhej strane pribúda ľudí a ich nárokov

na tieto suroviny. To sú jednoznačne roztvárajúce sa nožnice, čo sa nikto dosť vážne nepokúša zmeniť, takže sa problémy prehľbujú. No a potom sú otázky a problémy, ktoré skutočne pozná možno pár odborníkov na svete. My, ostatní sa pohybujeme vo sfére takmer náboženskej – v tom zmysle, že je to do značnej miery otázka našich hodnôt a viery, čomu uveríme. Časť ľudí na základe svojich terajších poznatkov, médií apod. verí, že to je zlé. A ďalší to bagatelizujú. Predstaviteľom tej druhej – zdá sa, že výrazne menšinovej skupiny – je napríklad český prezident Václav Klaus. Skutočné dôkazy majú v rukách len tí ľudia, čo majú v rukách čísla priamo zo zdroja, z autentických pozorovaní, meraní a pod. Všetci ostatní sme viac-menej v závese – neostáva nám nič iné, iba vierou sa prikloniť k tej, či onej strane. Ja som dosť jasne na strane tých, čo veria, že situácia je vážna a varujú. Mám na to ešte jeden zásadný dôvod: ak investujeme, napr. do zníženia znečistenia ovzdušia, nemôžeme sa pomýliť. Lebo aj keby ľudské zavinenie globálnej zmeny klímy nebolo také významné, ako to tvrdí veľká väčšina kompetentných vedcov z Klimatického panelu, čistejšie ovzdušie nám môže len pomôcť a súvisiaca modernizácia technológií pomôže aj ekonomike.

Technicky a vari aj civilizačne najvyspelejšie časti sveta sú kresťanské. Sú však aj najväčší spotrebitelia surovín, a teda najväčší ničitelia planéty v tom najširšom slova zmysle. Je teda kresťanstvo neekologické? Pán doktor, vy ste filozof a venujete sa aj tejto otázke. Zabudlo sa na Bibliu?

T. Münz: Zjednodušene povedané: V Starom zákone sú nejaké direktívy, pokyny, ktoré ovplyvnili vývin celých dvetisíc rokov, čo poznáme kresťanstvom. A majú vplyv aj na všetko, v čom dnes žijeme. Na úvod len voľne zhrniem niektoré známe biblické fakty: Boh povedal: Plodte sa, množte sa a naplňte zem. Nič sa tam nehovorí o tom, aby človek zničil prírodu. Ale implikované to tam je a logicky z toho vyplýva,

že keď človek naplní zem, musí z čohosi žiť, spotrebúvať prírodu. Dnes je zem preludnená, ľudia sú chamtiví a na to dopláca príroda, ako dodávateľ všetkého potrebného materiálu na uživenie ľudstva. Ďalšie: Keď Boh vyhnal prvých ľudí z raja, povedal: v pote tváre si budete dorábať chlieb. Teda majú pracovať. Znamená to pretvárať niečo, čo už je na to, čo ešte nie je, ale čo chceme, aby bolo. Z čoho to má človek robiť? Zase len z prírody, no tá bola dielom Božím a ako sa v Biblii konštatuje: všetko, čo Boh robí, je dobré. Čiže, človek začal prerábať dobré Božie dielo pre svoj prospech. Boh dal človeku slobodu a tak človek povedal: nebude to tak, ako si to urobil ty, ale bude to tak, ako to chcem mať ja. A začal prerábať Božie dielo – prírodu a prerába ho dodnes tak, že už prírode dochádza dych a samotný život človeka začína byť ohrozený. Boh mu v tom nijako neprekážal. A prerábanie pokračuje. Všetci poznáme zásahy človeka do genetiky – modifikované rastliny a podobne. Dnes už vážne zasahujeme aj do ľudského tela, začíname sa prebýjať k samej podstate života a všetko preinačovať. Prečo však nie, keď nám Boh dal rozum?

Človek teda stále využíva len možnosti, ktoré má od Boha. Je to chyba? Prišlo nejaké varovanie? A to je trend, ktorý už sotva vieme zastaviť. Po tretie: Kresťanstvo zo svojej povahy, ako náboženstvo ducha, nie je ekologicky založené. Stále sa zdôrazňuje, že človek je Boží tvor a myslením, duchom je nad prírodou. Boh vdýchol do človeka dušu. To sa chápe aj tak, že mu dal vlastne rozum, ktorým sa líši od ostatných zvierat. Kresťanstvo pestuje dušu, ducha na úkor tela. Telo je len schránka a príčina hriechu. Človek má potláčať svoje záujmy, sklony, vášne a city, aby mohol slúžiť duchu. V tomto som bol ešte vychovávaný aj ja, toto sa traduje a ja to považujem za jednu z najväčších morálnych záťaží kresťanstva, ktoré sa na hmotu, na prírodu dívalo, ako na niečo menejcenné. Preto, keď začiatkom novoveku začali vznikať vedné disciplíny, najskôr, ako reakcia na tento model, vznikli prírod-

né vedy. Vznikli aj preto, lebo stredovek bol nevzdelaný, chorý a hladný, hoci bol zbožný, čo však akosi nepomáhalo. Preto bol človek nútený k svojpomoci, a to obrátením sa na prírodu, od ktorej si vydobýjal to, čo potreboval. Myslím si, že tieto tri príčiny, ale aj mnohé ďalšie, majú svoj podiel na tom, že kresťanstvo nie je ekologicke. Vôbec však nechcem tvrdiť, že kresťanstvo je príčinou ekologickej krízy. Hovorím len o jeho vplyve. Samozrejme, celý ten vývoj ovplyvnila povaha človeka, ktorý sa stal chamtivým a nezostal skromným a zdržanlivým, akým bol v stredoveku a v staroveku. Dnes človek pri spotrebe nemá mieru, lebo ponuka je veľká a stále väčšia. Dnešný konflikt bol vyvolaný aj podceňujúcim vzťahom k prírode. V mojom odbore (filozofii) sa to celkom jasne sformulovalo. Hegel hovorí, že hmota je len odpadnutie ducha od seba samého, že duch je protiklad hmoty, že ju musí viesť duch, no ako sa ukazuje, duch ju viedol nie veľmi najšťastnejšie. Osvietenstvo človeku povedalo: Postav sa na vlastné nohy, neposlúchaj autority, hospodár si sám, lebo si sám sebe pánom. Známe sú Descartesove výroky – staňte sa pánmi zeme, alebo Baconove – urobte si z prírody svoju služku. Bola to však stále len reakcia na stredoveké otroctvo – áno, aj na otročenie stredovekej cirkvi, jej autoritám.

J. Szöllös: Ja mám trochu odlišný pohľad, ako pán doktor. Nie je problém v tom, že by Pán Boh nestvoril zem dostatočne bohatú na naplnenie potrieb človeka. Len pre zaujímavosť – nedávno som čítal jednu štúdiu, v ktorej sa hovorí, že keby sme jedli, napríklad, len vegetariánsku stravu, tak by zem uživila približne 140 miliárd ľudí. Myslím si, že Písmo, Biblia, idey kresťanstva boli účelovo dezinterpretované. Človek poznáva a učí sa spravovať veci a učí sa aj na svojich chybách. Stvoriteľský zámer bol dobrý, len my si nevieme prírodu spravodlivo rozdeliť, aby mal každý dosť. U človeka prevládol vo vzťahu k prírode egoizmus. Ale to máme už v Písme, na prvých stránkach je zaznamenané,

že človek spáchal prvý ekologický hriech, keď si zobral z ovocia stromu poznania dobrého a zlého, pričom to nepotreboval k životu, lebo bol zabezpečený. Čiže vzal si niečo, čo nepotreboval. A tento model zostal v nás – brať si niečo navyše, čo nepotrebujeme. Biblia nie je učebnicou prírodovedy, ani ekológie. Biblia hovorí o našom základnom nastavení a odhaľuje nás, akí sme vo svojej podstate skazení tým, že sme sa vzbúрили proti Božiemu stvoriteľskému plánu a chceme byť pánmi a nie správcami zeme a jej prírodného bohatstva.

T. Münz: Ale myslím si, že aj na tom má Biblia svoj podiel. V preklade, ktorý mám ja, sa hovorí: „*Plodte sa a množte sa a naplňte zem a podmaňte si ju a vládňte nad morskými rybami a nad nebeským vtáctvom i nad každým živým tvorom, ktorý sa plazí na zemi.*“ Neznamená však podmaniť si vládnuť, stať sa pánom? To sú predsa výrazy z politického života. Človek teda zase len poslúchal Boha. A dodnes tento príkaz nesplnil, neovládol tie najhoršie prírodné živly, ako sú výčiny počasí, zemetrasenia a iné. Ani ich nemôže ovládnuť, ako hovoria odborníci. To si namýšľal len komunizmus. No snaží sa o to, hoci treba povedať, že vo vlastnom záujme. Že pritom zničil mnoho pôvodného Božieho diela, to je len samozrejme. Prirodzene, dnes si to všetko vykladáme už inak, ale prečo neprišli cirkvi na to skôr?

M. Huba: Zapojím sa vo forme niekoľkých poznámok-otázok. Bezmála všetci veľkí myslitelia a predstavitelia všetkých veľkých svetových náboženstiev preferovali naozaj skôr ducha, ako hmotu, duchovno nadradovali nad telesno a materiálne. No budhizmus a niektoré ďalšie východné náboženstvá predsa len viac dbajú o prírodu, ako západné kresťanstvo. Nevytvárajú práve ony, alebo to, čo označujeme ako východná filozofia, istú šancu na nápravu, istú nádej? Predsa len zahŕňajú veľkú časť svetovej populácie. Na obzore je čas, keď východné ázijské ekonomiky prekonajú ekonomiky západného sveta. Je predpoklad, že ak nadobudnú ekono-

TEODOR MÜNZ

Bol vyše štyridsať rokov vedeckým pracovníkom Filozofického ústavu Slovenskej akadémie vied. Pracoval na dejinách slovenskej filozofie, európskej filozofie a prekladal popredné diela nemeckej idealistickej filozofie. Teraz spracováva monograficky svoj vlastný filozofický pohľad na svet. Monografie: *Filozofia slovenského osvietenstva, B. B. Spinoza, Listy filozofom, Hľadanie skutočnosti a iné.*

mickú dominantnosť v spojení so svojim náboženstvom a filozofiou, že by záchrana prišla odtiaľ? Keď hľadáme nádej, možno tá by sa našla práve tu...

Faktom zatiaľ je, že Čína a India patria medzi najväčších znečisťovateľov ovzdušia a Japonci nerešpektujú svetový zákaz o rybolove... takže sa, zrejme, vydali k prosperite cestou západnej kresťanskej civilizácie...

M. Huba: Isteže, v tejto chvíli je to pravda, ale nemusí to byť pravda vždy, najmä, keď sa východ vymaní spod súčasnej dominancie západu. Ale vráťme sa ku kresťanstvu: Je kresťanstvo len neekologické, alebo je antieekologické? To je, podľa mňa, veľký rozdiel. Keby bolo „len“ neekologické, tak by nebolo také zlé, lebo by sa dalo povedať, že mu len chýba istá dimenzia, ktorá sa vývojom dá doplniť. Veď sa to už aj prejavuje, napríklad v nedávno zverejnených nových siedmich smrteľných hriechoch, ktoré vyhlásil Vatikán. Niektoré z nich sú ekologicky veľmi relevantné. Mám pocit, že je to jeden z prvých krokov, ►

MIKULÁŠ HUBA

Je absolventom Katedry regionálnej geografie na Prírodovedeckej fakulte UK v Bratislave. Od r. 1978 pracuje na Geografickom ústave SAV. Zároveň je profesorom na Palackého univerzite v Olomouci a pedagogicky pôsobí na ďalších domácich i zahraničných univerzitách.

V rokoch 1990–1992 bol poslancom slovenského parlamentu, členom Federálneho výboru pre životné prostredie. Aktívne sa zúčastnil na kľúčových celosvetových a európskych podujatiach, vrátane pamätného Summitu Zeme v Rio de Janeiro. V súčasnosti je predsedom Spoločnosti pre trvalo udržateľný život v SR.

Je autorom, spoluautorom, či editorom desiatok knižných publikácií a zborníkov a stoviek štúdií. K jeho najčastejšie citovaným prácam patria Šok z prosperity – čítanka z globálnej problematiky a Ohrozená planeta (obe vznikli v spolupráci s Pavlom Nováčkom), Slovensko desať rokov po Riu, či Stratégia trvalo udržateľného rozvoja vo vybraných regiónoch (v spoluautorstve s Vladimírom Irom). Prispel do Encyklopédie environmentálnej histórie sveta. Je autorom populárnych pamätí Ideál-skutočnosť-mýtus: Príbeh bratislavského ochrannárstva, členom Snemu SAV a nositeľom početných domácich i zahraničných ocenení (naposledy Tatarkova cena).

pokusov o nadstavbu toho, čo kresťanstvo chápalo pod hriechom doteraz. Jednoducho, že sa začína reagovať na fatálne globálne problémy nejakým rozšírením vierouky i sebareflexie. To by znamenalo, že vierouka samotná neodporuje ekológii a ide len o akési rozšírenie kresťanských právd, hodnôt a učenia. Nie o modifikáciu, ale o reinterpretáciu Biblie. Preto sa pýtam, či „anti“ alebo len „ne“?

J. Szöllös: My musíme naozaj vždy a nanovo interpretovať zvesť Božieho slova do aktuálnych podmienok. Samotná Pravda Božieho slova nie je modifikovateľná, ale je možná nová interpretácia toho, čo zvesť prináša. A to je náš každodenný zápas. My nanovo objavujeme niektoré biblické pravdy, ktoré sú tam od začiatku, len sme si ich nevšimli, alebo sme na ne nekladli dôraz. Či už vedomky, alebo nevedomky, lebo ľudstvo tie problémy nepálili. Iné problémy riešil kresťanský stredovek a iné riešime teraz. Faktom je, že kresťanstvo bolo naozaj sústredené na osobnú spásu človeka. Ale samo o sebe svojím učením nie je menej ekologické, ako budhizmus alebo hinduizmus. V Biblii predsa nájdeme veľmi jednoznačné proekologické princípy, ktoré by nás mali viesť k tomu, aby sme stvorenie, ktoré nám je zverené, spravovali tak, aby bolo na prospech všetkým. To predsa Biblia obsahuje. Ktoré iné náboženstvo má prikázaný siedmy deň ako deň odpočinku, každý päťdesiaty rok určený na odpočinko celej prírody a mnoho ďalších podobných ekologických príkazov? V originálnom židovskom a následne aj kresťanskom myslení nie je postavená duša proti hmote. To priniesla až grécka filozofia. Platón postavil hmotu proti duši. V židovstve „nefeš“ = živá duša ako celý človek. Keď si pozorne a vnímavo prečítame Bibliu, tak sa dozvieme, že nemôžeme žiť koristníckym spôsobom života.

Ja si nemyslím a nielen preto, lebo som veriaci, že je problém v kresťanstve. Myslím si, že je problém v človeku ako takom, ktorý nezvláda Božie princípy.

M. Huba: To, čo poviem, možno zasahuje aj do predchádzajúceho, ale možno reaguje aj na túto otázku. Zoberme si teda postavenie ducha proti hmote a jeho nadradenie nad prírodu v kresťanstve. Možno to nie je celkom tak. Veď aj príroda je čosi posvätné, čo treba chrániť, lebo je súčasťou Božieho stvorenia a treba jej posvätnosť, ktorú sme jej zobrali, vrátiť. Toto možno ani neodporuje tomu, čo tu bolo povedané, ale hľadajúc spomínanú nádej, treba sa chytiť

všetkého. Václav Havel povedal, že sme jedna z prvých generácií, ktoré nevnímajú prírodu ako niečo posvätné, ako niečo, čo nás má transcendentne presiahnuť a čo tu má byť, aj keď my nebudeme. Sme jedna z prvých generácií, ktorá sa správa k prírode podľa hesla: „po nás potopa“. Tento hrozný prvok našej mentality sa zahniezdil v nás vlastne po prvý raz od vzniku kresťanstva. Veď donedávna fungoval ten pocit, a to aj vďaka kresťanstvu, že toto všetko, čo je okolo nás, sa má zachovať, že je to akoby večné. Nedávno sme vybrali s jednou kolegyňou z Ministerstva životného prostredia 100 citátov múdrych ľudí na túto tému. Ja som si potom ešte spravil výber kľúčových slov a ich frekvenciu v tých textoch. Na moje začudovanie do popredia vyskočili také slová ako: sväté, posvätné, duša krajiny, práva hodnota... teda nedominovali vedecké, ekologické, či iné pojmy. Napriek tomu, že medzi autormi citátov bolo veľa vedcov, vedecká terminológia sa tam zjavuje oveľa menej, ako terminológia filozoficko-eticko až teologická. A práve aj v tomto vidím istú nádej, že sa v textoch aj tých najnovších hľadá cesta späť, a to nie v nejakom rigidne konzervatívnom duchu, ale v radostnom duchu návratu k prírode, v duchu hľadania východísk. A to je to, čo si treba osvojiť: Začať si s posvätnou úctou vážiť nealternatívnu, nenahradiiteľnú prírodu. Kým sa to nestane, nie je šanca zachrániť ju a najmä nie nás samotných.

T. Münz: Áno, ale to je hlas len posledných rokov. Dnes sa zdôrazňuje aj iné – stvorenie nie je hotové, pokračuje a človek má byť pomocníkom Boha a nie Jeho protivníkom. Ale, opakujem, to zaznieva len v poslednom čase. No kresťanstvo tento stav do určitej miery podnietilo. Treba však na druhej strane uznať, že na začiatku sa nedalo predpokladať, ako to bude v budúcnosti, keď človek začal pretvárať dielo Božie, aby sa udržal pri živote. Hovoriť o budhistoch, hinduistoch a všetkých východných náboženstvách, že zastávajú iné hodnoty, v ktorých príroda má miesto, tiež nie je východisko. Keď ich zasiahne

naša civilizácia, naša technika a technológie, ktoré ako zastaralé montujeme tam, tak pôjdu za tým ako osy za medom bez ohľadu na svoje náboženstvá. Prečo sa moslimovia hŕfnu sťahujú do Európy? Chcú sa mať lepšie. Hovoríte, že donedávna sa príroda neničila, že s tým začala akoby naša generácia. Dozaista, ale nebolo toľko ľudí a veda tiež nebola natoľko vyspelá, aby dodala toľkú ničiteľskú techniku. Keď som prišiel na vysokú školu v roku skončenia druhej svetovej vojny, videl som po prvý raz v živote pracujúci buldozér. A ostatní ľudia so mnou. Deň čo deň sa hrčili okolo neho a divili sa, ako hľbil jamy. Odvtedy rozrýpal celú zemeguľu a sú už aj účinnejšie stroje. Áno, dnes už vieme zničiť prírodu, no ona už aj rázne protestuje. Treba však povedať, že veda a technika sa snažia byť už aj ekologické a myslím, že aj s úspechom. V tom vidím veľkú šancu, lebo je to podujatie vo veľkom, ktoré vychádza zo samého človeka, z jeho vôle žiť a prežiť.

M. Huba: Isteže, máte v mnohom pravdu. Najmä sekulárny svet na východe i v arabskom svete sa prikláňa skôr k našej spotrebnej spoločnosti, ale na druhej strane rastie aj počet fundamentalistov, čo je síce politicky a možno aj inak hrozivé, ale zároveň sú to spoločnosti, ktoré odmietajú západný konzum, odkláňajú sa od materiálnej ziskovosti a prikláňajú sa k vyšším hodnotám. V tomto prípade je aj boj proti „západnému nepriateľovi“ istým spôsobom vyššia hodnota. Treba naozaj povedať, že momentálne je celý svet vo vleku západnej civilizácie. Ale o niekoľko desaťročí to nemusí tak byť, keď východný svet prevezme ekonomickú nadvládu, bude to, zrejme, spojené aj s nadvládou hodnotovou a duchovnou. A to je, zrejme, nezvratný vývoj. Možno sa aj západ bude musieť čoskoro prispôbiť nejakým iným hodnotám a možno v nich nájde miesto aj zmena vzťahu k prírode.

Ide o to, či tento rast nedosiahnu západnými prostriedkami, čo je viac ako pravdepodobné. Takže veľa nádeje to nedáva...

J. Szöllös: No, je tu ešte otázka, do akej miery je možné vyhlásiť Európu, alebo západnú civilizáciu za kresťanskú. Myslím si, že to je otázka, ktorú si môžeme položiť. Erich Fromm (nemecko-americký sociológ a filozof, pozn. red.) povedal, že Európa bola kresťanská od 12. do 16. storočia a potom sa vrátila k pohanstvu, lebo kresťanské ideály skromnosti zanikli, nezvíťazil ideál Krista ako toho, čo sa obetuje chudobe, ale zvíťazila antická idea blahobytného hrdinu, ktorý dobýja svet. V Číne a Japonsku ničili prírodu ešte pred príchodom západnej civilizácie. Kresťanstvo a asi aj iné náboženstvá majú inú funkciu. Ony odhaľujú realitu človeka a jeho pôsobenia. A to platí predovšetkým o kresťanstve. Už som spomínal biblické „ochranárske“ príkazy. Tu zlyháva človek, nie Boh.

T. Münz: Nevie, pán doktor, či je to vskutku tak. Obaja sa dívame na Bibliu inými očami. A kto hľadá, ten nájde. Takto si asi neporozumieme. Žiaľ, aj Biblia, ako ľudské dielo, je mnohoročná a dá sa vykladať rôzne.

Doteraz sme hovorili viac o prírode a o dopadoch ľudského pôsobenia na ňu v súvislosti s kresťanstvom. Zastavme sa pri ľudoch – kresťanoch a ochranároch. Nevznikla by z takého vzťahu nejaká rozhodujúcejšia sila? Existuje nejaký prienik pôvodného kresťanstva s moderným ochranárstvom?

M. Huba: Boli také pokusy. Jedným z nich bola nedávno konferencia u nás v Liptovskom Jáne na túto tému, kde sa tieto dve zoskupenia snažili hľadať nejakého spoločného menovateľa. Existuje akési desatoro smerovania k udržateľnejšej budúcnosti, ako princípy, ktoré by mali byť všeobecne rešpektované a toto desatoro je dosť nápadne podobné desatoru kresťanskému. Sloboda jednotlivca končí tam, kde sa začína sloboda iného, ale aj tam, kde sa začína devastácia prírody. Túto rozšírenú definíciu onej okrídlennej definície priniesol náš priateľ, bývalý federálny minister životného prostredia Josef Vavroušek. Ide vlastne o vnesenie zodpovednosti

človeka do tejto problematiky. A práve táto zodpovednosť chýba celej západnej civilizácii, osobitne v postkomunistických krajinách. Chýba nám poznanie, že sloboda bez zodpovednosti nie je dlhodobou udržateľná. My sme prepadli ošialu slobody bez akýchkoľvek záväzkov po tých dlhých rokoch neslobody. Je to vcelku pochopiteľné, ale keď to bude trvať príliš dlho, keď s tým nič nebudeme robiť, tak to bude veľmi zlý trend. A tu môže nastúpiť kresťanstvo, rodina, škola – aby začali vstepovať ľuďom od kolisky, že sloboda bez zodpovednosti je to najväčšie nebezpečenstvo, aké nás môže postihnúť, porovnateľné s neslobodou, ktorú sme tu 50 rokov mali.

Pán kazateľ, keď ste boli hosťom Dialógu pred vyše rokom, ste dosť ostro povedali, že kresťanstvo v povýšení lásky k blížnemu zabudlo na lásku k stvorenstvu. Ako ste to vlastne mysleli?

J. Szöllös: Ale tá láska k blížnemu je širší pojem. Poviem príklad, možno trochu pritiahnutý za vlny: Ak vylejem olej do potoka a niekto sa o niekoľko metrov nižšie z toho napije a následne ochorie, tak som ja na príčine jeho nešťastia. A to je hriech. Láska k blížnemu musí mať širšiu dimenziu, ako len láska k človeku. To čo som spravil, je hriech, je to neláska k blížnemu a budem za to volaný na zodpovednosť. A to by mala byť pre kresťanov vážna výstraha, že sme zabudli na to, že sa budeme zodpovedať aj za to, ako sme spracovávali tú časť stvorenstva, ktorá mi bola zverená, alebo na ktorú som mal dosah. Ale vrátim sa ešte k tej predchádzajúcej otázke. Myslím si, že prieniky medzi kresťanmi a ochranármi, hľadanie spoločného, sa celkom sľubne v poslednom čase rozbiehajú. Tá diskusia sa vedie aj v celosvetovom meradle, odštartoval ju Lynn White článkom v časopise Science (1967) „Historické korene našej ekologickej krízy.“ Ako jeden z prvých povedal, že kresťanstvo je na vine, že je ekologická kríza. Samozrejme, hovorím to veľmi zjednodušene. No tu kdesi sa začala diskusia na túto tému. ►

S pomerne veľkým, vyše dvadsaťročným oneskorením zapríčineným aj totalitným režimom, ktorý sme tu mali, sa aj u nás začalo hovoriť o tom, čo kresťanstvo s ekológiou? Je to legitímna diskusia a ja celkom otvorene poviem, že áno, v niektorých veciach sme ako kresťania zlyhali. Tu treba však odlišovať dve veci: Kresťanstvo má potenciál viesť ľudí správnym spôsobom aj v týchto otázkach, Písmo sväté dáva návod, ako si počiť v otázkach správy prírody, ale ako kresťania sme v mnohých veciach zlyhali.

Existuje ekologický hriech?

M. Huba: Myslím si, že je tu aspoň snaha niečo takto pomenovať. Tú snahu môžeme nájsť aj v tých vatikánskych novodobých siedmich hriechoch, kde veľmi silno rezonuje hriechnosť voči stvorenstvu, ak to mám povedať takto všeobecne. Ale ešte k tomu základnému filozofickému rozporu, ktorý vníma možno väčšina ochranárov vo vzťahu ku kresťanstvu. Je to antropocentrizmus verzus ekocentrizmus. Potešiteľné je to nové, čo sa začína prejavovať v týchto vzťahoch. Začínáme si uvedomovať, že

je to tak trochu nedorozumenie. Keď to zoberieme aj z rýdzo antropocentrického pohľadu, tak pre človeka je životne nevyhnutné zachovať prírodné ekosystémy, lebo bez nich zahynie. Čiže, bez „eko“, neprežije ani „antropo“. Zjednodušene povedané, bez ohľadu na to, na akých pozíciách sme, platí, že keď chceme prežiť, musíme oveľa dôslednejšie chrániť prírodu, lebo ani nie tak príroda, ale v prvom rade my, ľudia, na to doplatíme. Je to naozaj veľmi zjednodušene povedané, ale možno zrozumiteľnejšie, ako popierať antropocentrizmus tvrdením, že mravček je rovnako dôležitý ako ja. To môže byť aj výzvou pre kresťanských kazateľov, aby sa aj toto nové poznanie (či nevyhnutnosť?) objavovalo v ich kázňach.

T. Münz: Je to všetko pravda, čo hovoríte. Keď sa videlo, že je zle, tak sme začali aj v Biblii hľadať oporu. Hovoríte o správcovstve – každý je zodpovedný za zverený úsek. Máte v Biblii niečo o správcovstve?

J. Szöllös: V Genesis 2. 15 sa píše, že Boh ustanovil človeka, aby obrábal a strážil. Strážil rovná sa spravoval. Aj tak možno prekladať

originálny výraz. Teda, aby spravoval zverenú záhradu Eden.

To je mandát, ktorý človek dostal priamo od Boha. Aj sporný verš z Genesis 1. 28: ... *plodte sa, množte sa, naplňte zem a podmaňte si ju! Panujte...* O tomto verši sú rozsiahle štúdie, ktoré hovoria, že to „panujte“ neznamena pánstvo podľa toho, čo si my predstavujeme pod týmto pojmom. Veď to by bolo v kontradikcii k tomu, že jedine Boh je pánom nad celou zemou. Žiaľ, máme tendenciu interpretovať aj Božie slovo, ako sa nám hodí. Takže platí, čo som už povedal: Pravda je nemenná. Otázka je, ako ju interpretujeme. Beriem na vedomie, že sa mení interpretácia niektorých pohľadov. K tomu nás vedie Písmo, aby sme neboli rigidní, zatvrdili vo svojej zlej orientácii, alebo v tom, čo zle robíme, ale aby sme dokázali priznať – áno toto som spravil zle (my to voláme pokánie) a pokánie znamená zmenu o 180 stupňov, teda, že to budem robiť inak. My kresťania musíme robiť pokánie za to, čo tu je, máme na tom svoj podiel, neboli sme a nie sme dobrými správcami, neplníme Boží zámer, sústredili sme sa egoisticky

len na osobnú spásu a mandát správcovstva nám unikol. Nové hlasy sa začínajú ozývať, ale sú ešte slabé na to, aby prenikli do širokých vrstiev kresťanov. Tam máme ešte veľké rezervy.

Z toho vyplýva asi aj naše chápanie hriechu. Veľmi ľahko vieme odsúdiť človeka, keď niekomu, ublíži, zhreší, ale pokojne vylejeme do potoka olej, ktorý môže mať ťažké, niekedy aj smrteľné následky. A to nepocitujeme ako hriech. Prečo?

M. Huba: Položil som podobnú otázku dvom známym kazateľom, katolíckemu i protestantskému. Obidvaja zhodne odpovedali, že podľa nich je hriechom aj to, čo robíme s prírodou. Kresťania musia nábrať odvahu nastaviť si zrkadlo a priznať si tieto nedostatky. To by mohla byť cesta pre veriacich, ktorá by mohla mať aj širší vplyv na spoločnosť. To je aj problém nášho hľadania ekologicky udržateľných spoločenských a ekonomických modelov, že nedokážeme ponúknuť ten typ rukolapnej alternatívy ako politici, ktorí v roku 1990 vyhlásali: „Keď sa budeme všetci

snažiť a nás zvolíte, budeme sa o päť rokov mať ako v Rakúsku.“ My takýto nasledovaniahodný vzor „Ekotopie“ dosiaľ nemáme. A podobne je to asi aj pri návrate k autentickému kresťanstvu. Kresťanstvo ho nevie ponúknuť, ako príťažlivú alternatívu. Globalizácia dokonca, podľa mojej mienky, priamo likviduje akékoľvek formy alternatívneho života. Položme si len otázku, aký je rozdiel medzi chudobou a biedou? Keď chudobu definujeme podľa príjmu v dolároch na hlavu, tak ten môže byť nulový. Ale obyvatelia pralesov prežili stovky rokov v absolútnej materiálnej chudobe, ale dôstojne, bez toho, že by mali akýkoľvek príjem. Keď sa dostali do slumov na predmestia veľkých miest, kde väčšina z nich skončila, začala sa pre nich potupná bieda. Zväčša nemali z čoho žiť, okrem kriminality, žobrania, prostitúcie a pod. Predmestia juhoamerických, či afrických veľkomiest sú hrozným obrazom biedy a nedôstojnosti, napriek vyššiemu príjmu na hlavu, ako majú obyvatelia pralesov. Čo tým chcem povedať? Kým sa ne-naučíme podporovať nejaké veľmi zjednodušené, ale životaschopné

alternatívy, bez vysokých nárokov na spotrebu, ťažko nájdeme nejakú cestu, ako z tejto krízy von. Alebo aspoň ako ju spomaliť. Je to naozaj zjednodušený príklad, ale niekde týmto smerom by sa mohlo orientovať aj kresťanstvo – nemám na mysli cestu k primitívnosti, ale k podpore istej kultúrnej diverzifikácie a dobrovoľnej skromnosti.

T. Münz: Vy si myslíte, že v dnešných časoch môže byť príťažlivý takýto model života? Keď kapitalizmus ponúka priam na podnose všetko na čo si zmyslíte?

M. Huba: Ale takéto menšinové komunity existujú. Aj v mestách existujú ľudia, ktorí nemajú autá, chcú nakupovať v malých obchodíkoch a podobne. Samozrejme, ten príklad som nemyslel ako návrat do pralesa, ale ako symbol alternatívneho života, ktorý nevieme ponúknuť. Najhoršie je, že vývoj ide úplne iným smerom. Pestrosť infraštruktúry zaniká. Malých obchodíkov niet, musíte chtiac-nechtiac do hypermarketov a tam už môžete ísť len autom, lebo sú kdesi na predmestiach... Jednoducho vzniká paradox, že aj keby sme vychovali nejakú ►

časť populácie, ktorá by chcela žiť skromný a jednoduchý život, nemala by ho kde a ako žiť. Mám pocit, že z totality, ktorú sme zažili my starší, sa môžeme preklopiť do totality druhej. Ktorá nám bude taktiež diktovať, ako máme žiť bez akejkoľvek alternatívy, bez možnosti výberu.

J. Szöllös: Tu vidím úlohu kresťanstva – ukázať, že to, čo žijeme teraz, ten nesmierny konzum, je novoveké modlárstvo. Nieкто to nazval „nový druh náboženstva“, pohanského, ktoré začína ovládať svet. Miro Žbirka ešte za socializmu naspieval pieseň, ktorej slová si pamätám doteraz: *Obchod je náš novodobý chrám, klaníme sa tovaru a on sa klania nám*. A to bolo dávno pred érou hypermarketov. Keď som nedávno tú pieseň počul, som si uvedomil, že sa naozaj vytvára akási kontrareligiozita, v nedeľu sa nejde do kostola, ale do Auparku. Nechcem byť negativistický, ale je to tu a nemôžeme pred tým zavierať oči. A veľmi úzko to súvisí s našou témou...

...a tá bola: Prečo je kresťanstvo neekologické? Uzavríme toto rozprávanie inou otázkou: Ako sa kresťanstvo môže stať ekologickým?

T. Münz: To je veľmi dobrá otázka, ale na dlhšie zamyslenie. Asi novou interpretáciou starých myšlienok.

J. Szöllös: Kresťanstvo je abstraktný pojem. Treba sa pýtať, ako sa kresťan môže stať viac ekologickým, dobrým správcom? Iba vtedy, keď si uvedomí svoju osobnú zodpovednosť za napĺňanie mandátu, ktorý dostal ako správca, začne ho brať vážne a uvažovať o tom, ako ho naplňať v tom každodennom živote. Možno začíname robiť prvý krok: už trochu viac o tom hovoríme, (možno preto robíme aj tento rozhovor) a čaká nás druhý krok, celkom jednoduchý a konkrétny. Napríklad – separujeme odpad, dokážem si povedať, že 5 párov topánok mi stačí a môžu mi reklamy hovoriť koľko chcú, že nutne potrebujem ďalších 5. Ide o to, dostať tieto úvahy do konkrétnej každodennej praxe. Uvedomiť si, čo to pre mňa osobne znamená: dobre spravovať svoj život, zaregistrovať v sebe pojem ekologický hriech a uvedomovať si, kde ho robím.

T. Münz: Len ako k tomu ľudia donútiť? Asi nás k tomu donúti len katastrofa. Pred školou na hlavnej ulici nepostavia zábradlie skôr, než tam zahynie dieťa. Tak

to môže byť aj vo veľkom, len je otázka, či už nebude neskoro. Verím však, že ľudstvo si pomôže aj z tejto kalamity. Ľudský život pozostáva aj z robenia si problémov a potom ich riešenia. Dúfajme, že vyrieši aj tento, lebo už ide o život na celej planéte.

M. Huba: Keby tak nastala optimálna súhra stimulov a limitov. Či už prirodzených, alebo umelo vytvorených. Keď to pomenujem inak, tak napríklad dotácie sú tie stimuly a reštrikcie, zákony sú tie limity. A toto premietnuť do života. Stimulom pre kresťana by malo byť, že začne žiť podľa kresťanských ideálov a začne sa správať pozitívnejšie (aj) k životnému prostrediu, na druhej strane, tej reštriktívnej, by malo stále znieť, že je to hriech, keď sa budem správať opačne. To sú nástroje, ktorými kresťanstvo po stáročia narábalo, len ich treba viac zamerať aj týmto smerom. Teda nevenovať sa len človeku, ale aj prostrediu, v ktorom žijeme. Možno by sa mohol viac prejavovať typický kresťanský prvok solidárnosti – voči ľuďom ako-tak funguje, prečo ho neaplikovať aj na prírodu? Veď tá je v rovnakej núdzi, ako bezdomovec. ■

EKUMÉNA VO SVETE

Národný týždeň manželstva v Českej republike a po prvýkrát aj na Slovensku

Predseda Ekumenickej rady cirkví v Českej republike Joel Ruml prebral záštitu nad Národným týždňom manželstva, ktorý sa uskutočnil vo februári s mottom: *Vernosť nie je slabosť*. Národný týždeň manželstva sa koná v Českej republike od roku 2007. Cieľom projektu je posilniť vzťahy v manželstve a zvýrazniť potrebu zodpovednosti vo vzťahu, ako predpokladu dobrého manželstva. Týmto projektom chcú organizátori zároveň motivovať verejnosť, médiá a známe osobnosti spoločenského života, aby podporili aspoň raz v roku dôležitosť manželstva.

Po prvýkrát sa táto akcia na posilnenie manželských vzťahov uskutočnila aj na Slovensku, kde záštitu prevzala prvá dáma Silvia Gašparovičová. V mestách a dedinách, ktoré sa do kampane zapojili budú počas Národného týždňa manželstva prebiehať prednášky, manželské poradne a mnohé ďalšie podujatia, ktorých cieľom je manželstvá oživiť a posilniť.

Konferencia Združenia Európskych baptistických žien v Budapešti

V druhý týždeň nového roku sa v Budapešti konala štvordňová konferencia Združenia Európskych baptistických žien. Šesťdesiat žien z tridsiatich krajín Európy, Izraela, Jordánska a Libanonu sa stretlo, aby zhodnotili úspechy práce vo svojej krajine a definovali nové výzvy do budúcnosti. Úspechy vidia vo väčšej zaangažovanosti mladých žien v misii, a to predovšetkým vo východnej Európe, Švédsku a Nórsku. Na stretnutí však chýbali zástupkyne Belgicka, Fínska, Talianska a Rakúska, kde program nie je organizovaný na národnej úrovni. Okrem iných sa účastníčkam konferencie prihovorila britská teologička Dr. Karen Smithová. Povzbudila ich k tomu, aby boli vo všetkých oblastiach každodenného života skutočnými kresťanmi a dôverovali Božiemu milostivému vedeniu.

Sčítanie ľudu v Nepále

V Nepále sa pripravuje sčítanie ľudu. Rastúca kresťanská komunita v krajine však bude náboženskú príslušnosť monitorovať vlastnými ľuďmi. Takúto snahu vyvíjajú kresťanské cirkvi po tom, čo minulé sčítanie ľudu neprinieslo objektívne výsledky. „Štátni úradníci

označili osobu za hinduistu, ak mal tradičné hinduistické meno. V minulosti prinútil strach z prenasledovania mnohých kresťanov k tomu, aby popreli svoju náboženskú príslušnosť“, povedal generálny tajomník Nepálskej kresťanskej spoločnosti Lok Mani Dhakal. Pred rokom 2006 bol Nepál jediným hinduistickým štátom vo svete, ktorému vládla kráľovská dynastia tých, ktorí boli označovaní za vtelenie boha. Konverzia bola trestaná. Teraz je Nepál demokratickou republikou a obyvatelia očakávajú významné zmeny v náboženskom profile krajiny

Modlitba za pokoj vo Svätej zemi

„Modlitba za pokoj je mimoriadne dôležitá“ – to je téma Medzinárodného dňa modlitieb za pokoj vo Svätej zemi, ktorý bol koncom januára. Jeho hlavným cieľom bolo konkrétnym spôsobom – vrúcnu 24-hodinovou modlitbou prispieť k obnoveniu mieru na svätých miestach, spojených s narodením a smrťou Ježiša Krista. Tento tretí ročník medzinárodného dňa za pokoj vo Svätej zemi spojil približne 2000 miest na celom svete. Mimoriadnu modlitbu všetkých cirkví za zmierenie, jednotu a pokoj viedol arcibiskup pravoslávnej cirkvi monsenior Matthias. Modlitba bola súčasťou Týždňa modlitieb za jednotu kresťanov, ktorý bol u nás od 18. do 25. januára, ale vo Svätej zemi je posunutý o týždeň neskôr, kvôli arménskym kresťanom, ktorí v treťom januárovom týždni podľa ich kalendára slávia Vianoce.

Odvysielané na stanici Rádio Slovensko

ALWINA HESE

(13. 6. 1879–15. 3. 1952)

Pripravil: JOZEF UHLÍK

Dlhoročná podpredsedníčka ženského diakonického spolku Vieroslava v Starej Turej Alwina Hese sa narodila v Godulshütte v dnešnom Poľsku. Pochádzala zo šľachtickej rodiny. Ako dospievajúce dievča prežila duchovné znovuzrodenie, pre ktoré však v rodine nenašla pochopenie. Najbližší sa jej zriekli a musela odísť z domu.

Diakonia Friedenshort a Slovensko

Eva von Tiele-Winckler

Vstúpila do diakonického združenia „*Friedenshort*“, ktoré založila Eva von Tiele-Winckler v Miechowiciach v Hornom Sliezsku. Táto široko rozvetvená sociálna práca existuje v Nemecku dodnes. Pre Alwinu Hese sa práca na Slovensku stala celoživotným poslaním. Už začiatkom 20. storočia strávila ako ošetrovateľka štyri roky v Brodzanoch pri Partizánskom. V Starej Turej sa z iniciatívy Kristíny

Royovej začala sociálna a duchovná práca s deťmi hauzírerov a sirotami v *Útulni* v roku 1901. Ale už zakrátko sa ukázala akútna potreba malej nemocnice, ktorá by poskytovala prvú pomoc v ťažkých prípadoch, najmä pre chudobných pacientov. Kristína Royová túto potrebu videla, navyše najbližšia štátna nemocnica bola až v Trenčíne. A tak 12. 6. 1911 položili základný kameň nemocnice. Tehly na stavbu niekoľko rokov vlastnoručne pripravovali bratia z Modrého križa a aj obec Stará Turá darovala dvadsať tisíc tehál. Slovinci a Česi vyzbierali 2100 korún, z Nemecka prišlo 300 korún. Desiatky bratov pracovali na stavbe zadarmo a za päť mesiacoch bola nemocnica hotová. Na slávnosť otvorenia 26. 11. 1911 prišli zástupcovia spoločenstiev MK z Tisovca, Nyíregyházy, Kovačice, Kysáča, Iloku, Prešporku, Senice, Brezovej a z mnohých iných miest. (V tomto roku si pripomenieme sto rokov od jej otvorenia.) Kristína Royová na margo postavenia nemocnice v časopise Svetlo poznamenala: „Nikdy sme ešte

tak spolu nepracovali na jednej myšlienke, ako teraz pri tomto našom pomníku lásky“. Slávnosť sa začala príhovorom Kristíny Royovej. Potom prekladateľ Biblie do slovenčiny Jozef Roháček vysvetlil účel nemocnice – nielen uzdravenie tela, ale aj duše. Súčasťou slávnosti otvorenia nemocnice bolo aj evanjelizačné zhromaždenie.

Nemocnica mala dve podlažia. Na prvom poschodí boli izbičky pre diakonky, ktoré vykonávali všetku prácu v *Útulni* a nemocnici bezplatne. Na prízemí bola ambulancia, ošetrovňa, kúpeľňa a dve izby pre pacientov. K ťažkým prípadom do nemocnice prichádzal každý týždeň lekár z Myjavy, ale služba chorým bola v prvom rade založená na modlitbe a viere v Božiu moc. Pre nemocnicu bol potrebný odborný ošetrojúci personál.

Založenie slovenskej diakonie

Preto Kristína Royová požiadala o pomoc Evu von Tiele-Winckler a tá prišla 12. mája 1912 do Starej Turej spolu so svojou zástupkyňou Angličankou Annou Whisler a sestrou Alwinou Hese, ktorá mala pomôcť rozbehnúť novovzniknutú prácu. Za zakladajúce členky diakonického ženského združenia Eva von Tiele-Winckler vysvätila sestry Kristínu Royovú, Annu Švejdovú, Júliu Stankovú a ako riaditeľku Alwinu Hese. Je príznačné, že prvými diakonkami sa stali Nemka, Slovenka a dve české dievčatá. Do skúšobnej služby vstúpili aj Eva Šimková a Margita Pálová. Okrem slúžiacich diakonís boli členmi združenia aj priateľky diakonie, ktoré ju modlitbou i hmotne podporovali.

Činnosť Alwiny Hese

Voľba Alwiny Hese pre naštartovanie diakonie v Starej Turej bola šťastnou voľbou. Nielen, že organizačne viedla diakoniu, ale školila aj diakonisy pre prácu s pacientami, deťmi a starými ľuďmi. Jej rukami prešlo viac ako tridsať diakoniek. Bola prísna sama k sebe a od sestier vyžadovala poriadok a vysoké pracovné nasadenie. Okrem toho často slúžila výkladom Božieho slova. Pre Starú Turú a široké okolie sa za štyridsať rokov pôsobenia stala sestra Alwina pojmom. Jej pamätníci na ňu spomínajú s veľkým rešpektom a láskou, ako na človeka s darom uzdravovania. Liečila jednoduchými prostriedkami. Používala pritom lieči-

vé bylinky, Kneippove liečebné metódy, zábaly s hlinou, tvarohom a iné. Ale najmä sa modlila. Jej modlitby viery robili divy. Sama chorľavá a slabá vyliečila mnohých pacientov, s ktorými si už lekári nevedeli rady. Keď poslali zo štátnej nemocnice pacienta domov zomrieť, príbuzní ho neraz zaviezli do útulňovej nemocnice a často sa tam aj vyliečil. Sestra Alwina pomáhala vo dne i v noci, v pracovný deň i vo sviatok. Chodila po širokom okolí peši, ale neváhala nastúpiť aj na voz znečistený od hnoja. Pospolitý ľud ju nazýval pani doktorkou, čomu sa ona veľmi bránila, nazývajúc sa obyčajnou služobníčkou Pána Ježiša. Všetko robila zadarmo, a tak nečudo, že onedlho bola trňom v oku všetkým okolitým lekárom. Ľudia sa jej snažili odvdčať zemiakmi, múkou, mliekom, vajcami, ktoré sa veľmi dobre využili v *Chalúpkke*, *Domove bielych hláv*, či v *Útulni*. Neliečila len telo. Snažila sa porozumieť človeku a liečiť aj jeho dušu. Súčasťou jej pôsobenia bola vždy aj zvesť evanjelia.

Sestry diakonky opatrovali chorých nielen na Starej Turej a okolí, ale po celom Slovensku. Pomáhali v rodinách, kde mali ťažko chorých pacientov, pracovali v sanatóriách na liečbu TBC vo Vysokých Tatrách, kde nechcel ísť nikto pracovať pre vysoké riziko nákazy. Tri zo sestier sa tam aj nainfikovali touto, vtedy smrteľnou chorobou a zomreli. Boli to Zuzana Labáthová (26-ročná), Mária Volárová (26-ročná) a Gabriela Schnabelová (22-ročná).

Práca sa rozrastá

Pre prácu s deťmi postupne prestali vyhovovať priestory v Útulni a tak v roku 1926 pre ne postavili nový objekt nazvaný *Chalúпка*. Počet detí v zariadení sa pohyboval od desať do tridsať. Od roku 1930 sa staroturanské ženské diakonické združenie pretransformovalo na ženský diakonický spolok *Vieroslava*. Jeho predsedníčkou sa stala Kristína Royová (po jej smrti v roku 1936 Marie Rafajová) a podpredsedníčkou Alwina Hese. V roku 1933 sa sociálna práca Kristíny Royovej rozšírila o starostlivosť o starých ľudí v *Domove bielych hláv*. Vkusná budova, postavená z viery Kristíny Royovej a členov z Modrého kríža, slúžila svojmu účelu do roku 1952. Ako jediná zo všetkých stavieb postavených k duchovno-sociálnym účelom na Starej Turej sa zachovala až do súčasnosti. V Domove dožila aj sestra Kristína Royová. Stavbu zrealizovali iba vďaka podpore veriacich z celého Československa. Podobne celú prevádzku sociálnych zariadení udržiavali iba z milodarov.

Násilné ukončenie sociálnych projektov Kristíny Royovej

Po komunistickom prevrate v roku 1948 prešla všetka

zdravotná aj sociálna starostlivosť do rúk štátu a všetky neštátne zariadenia spolu s majetkom prešli pod jeho správu. V roku 1949 na nátlak komunistického režimu spolok *Vieroslava* splynul s evanjelickou diakoniou. *Chalúпка*, ako detský domov, doslúžila svojmu účelu v roku 1950. Klientov *Domova bielych hláv* presunuli do Zemianskeho Podhradia. Sestra Alwina zostala Starej Turej verná až do svojej smrti. Prežila tu spolu so svojimi slovenskými sestrami a bratmi päť naskrze rôznych režimov: Rakúsko-Uhorsko, prvú, aj druhú ČSR, totalitný Slovenský štát s prenasledovaním Židov a ukrývaním židovských detí v *Chalúpkke*, povojnovú ČSR aj začiatok komunistickej diktatúry a násilný zánik Modrého kríža a všetkých sociálnych projektov Kristíny Royovej. Navyše, vojnou prišla aj o svoj pôvodný domov. Jej rodisko sa stalo po vojne súčasťou Poľska.

Zomrela 15. marca 1952. Jej pohreb bol veľkou manifestáciou ekumenizmu. Vyprevádzalo ju zvonenie zvonov na evanjelickom i katolíckom kostole (čo v histórii Starej Turej nemá obdobu) a veľký zástup veriacich rôznych vierovyznaní. Sestra Alwina spolu s ostatnými diakonkami očakáva vzkriesenie pod tzv. Husitskou vežou na staroturanskom cintoríne. ■

Zdroje:

Naše korene, Bratislava 1994

J. Potúček: Alwine Hese – nemecká diakonka, ktorá spojila svoj život so Slovenskom, 1989

ZALOŽENIE DIAKONIE V STAREJ TUREJ 12. 5. 1912

Na priečelí nemocnice je verš zo žalmu: Dobrořeč duše má Hospodinu, kterýž uzdravuje všechny nemoci tvé! Halelujah!

Sedia na zemi zľava: 5. Jozef Roháček, 8. Samuel Činčurák

Sedia zľava: 4. Zuzana Betinová, 5. Kristína Royová, 6. Eva von Tiele-Winckler, (za ňou sedí Ján Chorvát) 7. Júlia Stanková, (za ňou sedí Martin Urban) 8. Anna Švejdová, 9. Zuzana Struhárová, 10. Anna Čajaková, 11. Ján Roháček, 12. dieťa Daniel Chorvát

Celkom vzadu vo dverách v strede je Michal Krúpa, vpravo Karel Kolman.

eXit NA LYŽOVAČKE

Dvojstranu pripravila: SVATAVA PIATKOVÁ

eXit je spoločenstvo veriacich ľudí, kde sa schádzajú mladí ľudia z rôznych cirkevných denominácií a mnohí navštevujú aj svoje domáce cirkevné zbory. Ich duchovný život predstavíme v nasledujúcom čísle. Dnes prinášame len krátku fotoreportáž a postrehy z tohtoročnej lyžovačky

Na eXit lyžovačke som bol v poradí už piatykrát. Je to pre mňa osobne čas načerpávania nových duševných i duchovných síl. Keďže práca, ktorú robím, je predovšetkým duševnou záležitosťou. V neposlednom rade je pre mňa priťahujúca kombinácia pohybu (snowboardovania) a Svätým Duchom nabitá atmosféra večerov pri Božom slove a chválach. Čas strávený s priateľmi je taktiež vec, ktorú by som bez váhania označil ako „k nezaplateniu“. Jednoducho, toto sú veci, ktoré ma na eXit lyžovačke absolútne regenerujú. Božia blízkosť, blízkosť vzťahov je veľkou devízou tejto akcie. Takmer akýmsi únikom z reality každodenných povinností. Do organizácie lyžovačky som osobne nezasahoval, ale zapojil som sa službou chvál a službou slovom. Keďže sú to oblasti, v ktorých ma Boh obdaroval, tak som chcel byť poslušným a pridať „ruku“ k dielu

aj skrze to, čo mi Boh vložil do srdca. Som mu veľmi vďačný, že som dostal milosť slúžiť aj v rámci môjho voľného času. I tento rok stála eXit lyžovačka zato. Ďalší čas na skvelý refresh, z ktorého budem osobne ešte veľmi dlho čerpať.

Pavol Absolón

Tento rok som sa zúčastnila na tejto lyžovačke prvýkrát. Kamarátka ma volala už minulý rok, vtedy mi to nevyšlo, ale tento rok vidina lyžovania prekonala strach z neznámej partie. Naopak, bola to pre mňa výzva a príležitosť spoznať nových ľudí, keďže z asi štyridsiatic zúčastnených som poznala dvoch. Povedala som si, že po niekoľkých rokoch strávených mimo spoločenstva veriacich, to môže byť príjemná zmena a ešte k tomu za veľmi výhodnú cenu.

Daniel Lešík: NA SVAHU

Roman Vyšný:
CHVÁLY NA VEČERNÝCH BOHOSLUŽBÁCH

V sobotu sme dorazili na chatu Opalisko v Závažnej Porube a ja som s malou dušičkou čakala, čo sa bude diať, akí ľudia to vlastne budú a ako sa postavia k neznámemu človeku. Na moje prekvapenie sa ukázalo, že nie som jediná, ktorá skoro nikoho nepozná a že ľudia, tvoriaci toto spoločenstvo, sú otvorení novým tváram. Za chvíľu som sa medzi nimi cítila, ako keby som ich už poznala dlho, aj keď som mala veľký guláš v menách a nevedela som o nich skoro nič.

Ráno sme začínali spoločnými raňajkami, po ktorých sme sa hneď presunuli na svah. Ďalšie prekvapenie čakalo na mňa práve tam. Počula som o ňom, že je to len taký malý, krátky kopček a očakávala som len obyčajný dedinský vlek. Pohľad na dvojseďákovú lanovku a svah, ktorý bol v minulosti považovaný za najstrmší na Slovensku, prekonal všetky moje očakávania. Prvá čerešnička na torte bol výhľad na zasnežené Roháče a Kriváň, ďalšie čerešničky pribudli v nasledujúcich dňoch, keď sa ukázalo, že na upravenom svahu sme boli len my, na lanovku sa nečakalo a krásne počasie s výhľadom trvalo celý týždeň.

O piatej sme mali spoločnú „obedovečeru“, po ktorej nasledoval voľný program. Človek si mohol vybrať, či sa pripojí k debatujúcej alebo hracej skupinke, či si dá čajík alebo kávu zo spoločných zásob, alebo či si pôjde oddýchnuť na izbu. O pol ôsmej začínal večerný program. Po chválach a modlitbách nasledovala krátka

Ondrej Struhár: S VÝHLADOM NA KRIVÁŇ

kázeň, potom bol priestor na rozhovory alebo hry. Veľmi som vďačná za tento týždeň, aj keď to bol krátky čas na bližšie spoznanie sa s ľuďmi. Ale na načerpanie nových síl a po rokoch aj duchovných, to stačilo.

Svatava Piatková

Po minuloročnej skvelej eXit lyžovačke sa toto skúškové dostala lyžovačka opäť medzi moje priority a naplnila v plnej sile moje očakávania. Bol to týždeň strávený s priateľmi na horách, pri športe, plný zábavy, hier a slobody.

Čo je najlepšia možná kombinácia vecí na prehlbenie priateľstiev a spoznanie nových ľudí.

Lenka Vokálová

Na eXit lyžovačke som nebol prvýkrát, takže som už prišiel s určitou predstavou a očakávaniami. Keď vynechám ten úplne hlavný bod programu – lyžovanie/boardovanie, bolo spoločenstvo dôvodom, prečo som sa znova zúčastnil.

Spoločný čas strávený na svahu, pri programe, hrách a aj pri modlitbách. Spoznávanie nových ľudí, rozhovory. To boli moje očakávanie, a tie sa aj naplnili. Vďaka organizátorom za ich vynaloženú námahu a vďaka Bohu za požehnaný čas.

Daniel Horňák

Svatava Piatková: AKTÍVNY ODDÝCH

Pozývame Vás na 3. ročník konferencie pod názvom „Máme čo zvestovať!“ Uplynulé dva roky bola konferencia venovaná zvestovaniu Biblie s dôrazom na jej obsah. Naším hlavným rečníkom bol Rev. David Jackman. Konferencia v roku 2011 bude zameraná na zvestovanie evanjelia s dôrazom na ľudí žijúcich v našom okolí.

Ježiš Kristus pred svojim vstúpením do nebies poveril svojich nasledovníkov zvestovaním evanjelia, keď im povedal: „Daná je mi všetka moc na nebi a na zemi. Chodte teda, čiňte mi učeníkmi všetky národy...“ (Mt 28:18) Pre väčšinu z nás sú tieto slová veľmi dobre známe. Keď to počujeme, prebehne našou myslou „Poznáme to, vieme to“. V druhom slede sa v našej mysli vynoria tváre našich susedov, kolegov alebo priateľov. Možno sú to usmiate tváre ľudí, ktorí sa stali kresťanmi, a naše slová považujú za tú najlepšiu správu, ktorú kedy počuli. Možno sú to tváre, pred ktorými sme zaneleli a ani slovo neekli o našej viere. Pretože sme sa báli, hanbili, nevedeli jasne vysvetliť, čomu vlastne veríme, alebo ich otázky boli pre nás príliš ťažké. Mnohí z nás evanjelium zvestujeme. Avšak, znovu a znovu sa pýtame samých seba, či to robíme dobre, či dávame adekvátne odpovede na ich otázky.

Preto by sme dôraz tohtoročnej konferencie chceli položiť na zrozumiteľné a príťažlivé zvestovanie starej a nemennej zvesti pre stále sa meniacu kultúru, v ktorej žijeme.

Hlavnými rečníkmi tohtoročnej konferencie sú evanjelista Michael Ramsden a jeho kolega Tom Price.

	Štvrtok	Piatok	Sobota
8:00 – 8:45	P R O G R A M	Raňajky	Raňajky
9:00 – 10:00		Výklad Písma	Výklad Písma
10:00 – 10:30		Prestávka	Prestávka
10:30 – 12:30		Kto je kresťan? (M. Ramsden)	Kristus o vizii misie (M. Ramsden)
12:30 – 14:30		Obed	Obed, odchod
14:30 – 15:30		Práca v skupinách	
15:40 – 16:30		Zhmutie (M. Ramsden)	
16:30 – 17:00	Registrácia	Prestávka	
17:00 – 18:00	Ubytovanie	Použitie filmov v evanjelizácii (T. Price)	
18:00 – 19:00	Večera	Večera	
19:00 – 21:00	Konverzačná apologetika (M. Ramsden)	M. Ramsden & T. Price: Otázky a odpovede	

Michael Ramsden je európskym riaditeľom Ravi Zacharias International Ministries, riaditeľom Oxfordského centra pre kresťanskú apologetiku a lektorom kresťanskej apologetiky na Wycliffe Hall v Oxforde. Michael sa narodil vo Veľkej Británii, ale vyrastal na Blízkom východe. Keď mal 17 rokov, ich rodina sa presťahovala na Cyprus. Tu sa prvýkrát stretol s kresťanmi a uveril v Ježiša Krista.

Po návrate do Veľkej Británie študoval na univerzite v Hull. Doktorát z práva a ekonómie získal na univerzite v Sheffielde. Tu aj vyučoval morálnu filozofiu a bol lektorom na International Seminar on Jurisprudence and Human Rights v Štrasburgu.

Michael Ramsden nie je iba akademik odtrhnutý od skutočného života. Robieva evanjelizácie aj v krajinách, kde je to životu nebezpečné. Pozývajú ho ako rečníka pre rôzne skupiny poslucháčov, medzi ktorých patrili pracovníci v Bielom dome vo Washingtone D.C., predstavitelia NATO v Bruseli a členovia Európskeho parlamentu. Podieľa sa na príprave mladej generácie evanjelistov vo Veľkej Británii, ale aj v rôznych častiach sveta.

Tom Price je akademickým tuteurom v Oxford Centre for Christian Apologetics a pomocným tuteurom na Wycliffe Hall, Oxford. Dosiahol vzdelanie v oblasti filozofie (BA) a oblasti Kresťanskej apologetiky (MA). Tom Price je zakladajúcim editorom web-portálu bethinking.org a rečníkom združenia Damaris Trust, ktoré sa venuje mapovaniu súčasnej pop-kultúry a filmu. K jeho špeciálnym záujmom patria: meta-etika, analytické argumenty pre existenciu Boha, otázky utrpenia, kultúrna apologetika a dielo C. S. Lewisa.

Pozývame kazateľov, farárov, laických kazateľov, katechetov, vedúcich skupiniek, misijných a evanjelizačných pracovníkov, mužov a ženy zo všetkých kresťanských denominácií, ktorí sa chcú niečo naučiť o evanjelizácii a motivovať seba a ostatných na konferenciu:

MÁME ČO ZVESTOVAŤ!

31. marca – 2. apríla 2011

Liptovský Mikuláš, RZ Demänovka,

Registrácia a ceny: www.cb.sk, Aktuálne informácie o konferencii: www.otazniky.sk,

Informácie o zariadení: www.rzdemanovka.sk

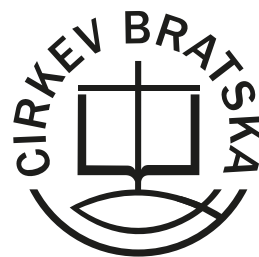
Garantom konferencie je ThDr. Ing. Ján Henžel, PhD.

Organizátormi konferencie sú Cirkev bratská v SR a European Leadership Fórum Slovensko.

Z ROKOVANIA RADY CIRKVI BRATSKEJ

FEBRUÁR 2011

Pred spoločnými modlitbami sme si pripomenuli slová z Jána 21, 1–19 s rozhodujúcou otázkou vzkrieseného Pána zlyhaným učeníkom a nám: „Miluješ ma?“

Rada prerokovala aktuálnu situáciu v misijnom zbore Nitra.

Rada hovorila so staršovstvom levického zboru o živote a rozvoji zboru so zameraním na výstavbu a financovanie Senior Garden, nástup M. Haszicsa za riaditeľa tohto zariadenia, riešenie nových služobníkov zboru.

Rada hovorila s tajomníčkou pre dorast a mládež E. Myjavcovou o vzťahu medzi novozaloženou *Úniou detí a mládeže* a RCB. Z hľadiska finančného vzťahu RCB odporúča po prechodnom období projektový spôsob financovania aj vo vzťahu k cirkvi.

Rada zadala tému ordinačnej práce a konzultanta Pierrovi van Vuurenovi, ktorý sa na návrh staršovstva hermanovského zboru pripravuje na ordináciou za kazateľa.

Rada rozošle v súvislosti s prípravou novelizácie *Ústavy a Poriadku CB*, ktorú pripravuje Komisia pre Ústavu a Poriadok, všetkým staršovstvám dôvodovú správu ku zmenám v spôsobe fungovania slovenského ústredia a otvorí tým diskusiu k tomuto návrhu.

Rada súhlasí s vytvorením miesta osobného asistenta pre svojho predsedu predbežne na 1 rok za predpokladu, že sa tým nezvýšia nároky na cirkevný rozpočet.

Rada odsúhlasila zmenu stanov Diakonického združenia *Betánia ú. z.*, ktorú navrhla jej správna rada.

Rada vzala na vedomie informáciu o príprave na Výročnú a Spoločnú konferenciu CB v Bratislave 19.–21. mája.

Rada prerokovala a odsúhlasila žiadosť R. Betinu na študijné voľno 1. 9. 2011–1. 7. 2012.

Rada uložila Študijnému odboru predložiť do budúcej schôdze návrh smernice na študijné sťaže.

Rada delegovala na voľbu správcu zboru v Bratislave tajomníka I. Markuša.

Rada zobrala na vedomie, že nemecká sesterská cirkev prehodnotila záväzok Betánie z pôžičky na dar, ktorý bude umorovať vo vlastnej réžii po dobu 5 rokov. Tajomník pošle nemeckej Rade FEG ďakovný list.

Rada diskutovala o ekumenickej spolupráci, najmä na úrovni rôznych spoločných bohoslužieb. Na miestnej úrovni ju považuje za zodpovednosť staršovstiev a považuje za potrebné dbať o to, aby sme v dobrej snahe o vzájomné porozumenie a spoluprácu nezahlmlievali evanjelium.

Rada schválila na návrh Odboru pre deti, dorast a mládež (aj *Únie mládeže*) Jána Máhrika za celocirkevného pracovníka pre dorast.

Rada prerokovala žiadosť Jána Verčimáka a staršovstva levického zboru a zaradila ho do levického zboru ako pracovníka pre dorast a mládež s možnosťou nástupu od septembra 2011.

Rada diskutovala o niektorých podnetoch, ktoré súvisia s časopisom *Dialóg*.

Rada vzala na vedomie ďakovný listu Jozefa Brenkusa za podporu a modlitby pre službu neziskovej organizácii Život bez závislosti. *Zapísal: Ján Henžel*

Pozývame vás na Celoslovenskú pastorálku kazateľov a vikárov Cirkvi bratskej v SR 7.–8. marca 2011

Miesto: penzión Močiar: www.mociar.sk.us.sk, alebo zadajte súradnice GPS: 48.584528,19.767065, do www.maps.google.com je to zariadenie v lokalite obce Šoltýska, neďaleko Kalinova, cca 40 km v peknom a tichom prostredí.

Prístup autom: 1. zo smeru Bratislava, resp. západné Slovensko cez Zvolen – Kriváň – Hriňová 2. zo smeru Prešov, resp. východné Slovensko cez Tisovec a Hnúšťa zo smeru Košice 3. južnou stranou cez Rimavskú Sobotu – Kokava n. Rimavicou.

Cena: Ubytovanie: 10 Eur/osoba Raňajky: 4 Eur/osoba (formou bufetu) Obed, večera: 4 Eur/osoba Platí sa na mieste.

Program: Pondelok: 17:00 – príchod a ubytovanie, 18:00 – večera, 19:00 – duchovný obsah a štruktúra nového Kresťanského spevníka (Ewald Danel)

Utorok: 7:15 – raňajky, 8:00 – čím sa zamestnávam ako kazateľ zboru (Rastislav Betina). Každý kazateľ (vikári podobne robia na vikáriátnych cvičeniach) si pripraví maximálne 5-minútovú prezentáciu toho, čím sa v tomto období ako kazateľ zamestnáva (ešte nie riešenie!). Potom 5-minútový priestor na otázky a poznámky kolegov.

Nejde teda o správu o tom, čo prežívame osobne, v rodine, či v zbore, ale o vzájomné zdieľanie toho, čo nás v súčasnosti ako kazateľov intenzívnejšie zamestnáva.

12:30 – obed, 14:00 – študijné voľno kazateľov a súvisiace smernice (predseda a tajomník RCB), 15:00 – správy a aktuálny cirkvi (predseda a tajomník RCB),

16:00 – Záverečné rozhovory pri káve/čaji. Program sa časovo môže zmeniť, prispôbiť podľa potreby.

Ján Henžel, Predseda RCB

PONÁHLAŤ SA POMALY

ŠTEFAN MARKUŠ

Všetky demokratické štáty ideu filozofie slobody odvodzujú z tradície židovsko-kresťanskej kultúry, ktorá od jej zrodu bola hnacou silou civilizačného rozvoja ľudských dejín. Byť slobodný a užívať jej výhody je hodnotou nemerateľnej ceny. Takouto hodnotou disponujeme už aj my. Slobodne vlastníme, cestujeme, podnikáme, študujeme. Slobodne sa vyjadrujeme, slobodne a nahlas nesúhlasíme so záujmami iných. Slobodne vyznávame svoju vieru. Dnes do svojich blogov môžete slobodne napísať aj to, čo nikto iný nechce počuť. Už nepoznáme pojem „samizdaty“. Po viac ako dvadsiatich rokoch nespútanej slobody sme však zo získanej slobody viac-menej rozpačití. Nejak sa nám nezdá, že ľudia si oprávňujú slobodu i slobodne ľuďom ubližovať, dokonca zabíjať. Seba aj iných.

V prostredí bezbrehej slobody ľudia (najmä mladí) sa zamilovali do rýchlosti. Máme niekoľko sto kilometrov diaľnic a navyše rýchle autá. Neskúsení vodiči a vodičky sú fascinovaní plynovým pedálom. V ostatnom čase čoraz častejšie čítame v novinách a vidíme na TV obrazovkách tragické nehody so smrteľnými následkami. Na cestách zomierajú deti, starčekovia. Trpia predovšetkým nevinní občania. Rýchle auto v rukách neskúsených šoférov sa stalo smrtiacou zbraňou a, zdá sa, že vidieť dopravnú nehodu s prikrýtim nevládnym telom a rozbitou troskou karosérie je v našej kultúre už bežné a prirodzené. Niekedy uvažujem, či Darwinov prirodzený výber nezačal výrazne a zrýchlene fungovať v čase 21. storočia. Dnes zomierajú „slabé“ (a bezbranné) deti na uliciach osád a ten „silný“ (a neskúsený) za volantom

Thomas Jefferson, tretí americký prezident, do preambuly vyhlásenia o nezávislosti USA (1776)

vložil mnohovravnú vetu:

„Boh, ktorý nás stvoril, stvoril nás slobodných.“

Od týchto čias si ľudia začali intenzívnejšie uvedomovať hodnotu darovanej slobody. Túžba žiť v spoločenstve, kde sa jednotlivcom inštitucionálne zaručia práva na to, aby mohli rozhodovať o svojom osude a štýle života slobodne a autonómne, je zakódovaná v DNA inteligentných bytostí.

prežije. Nezodpovední vodiči áut slobodne jazdia a rozhodujú nielen o sebe, ale aj o osude iných. Neobyčajne krutá daň za slobodu. Zvýšené pokuty, zdrazenie ceny benzínu, viac dopravných policajtov na cestách? Nič nepomáha. Slobodne užívať rýchlosť je výsada, ktorej sa človek nevzdá.

Zaľúbenosť do rýchlosti je aj biblickou kategóriou. Veľký trpiteľ Jób pozoroval rýchlosť bežca. V jeho čase ešte neboli škodovky, bavoráky ani mercedesy, a preto rýchlosť plynutia jeho dní mohol zrovnávať iba s rýchlosťou atléta. Keby v čase, kedy žil Jób, existovali automobilové preteky Formuly 1, potom by hodnotenie svojho života vyjadril pravdepodobne takto: „Moje dni sú rýchlejšie ako *Ferrari*“ (Jób 6, 25). Dúfam, že si uvedomujeme, čo chcel nevinne trpiaci Jób povedať. Nič nie je rýchlejšie, ako plynutie dní ľudského života. Život človeka vyhasne rýchlejšie, ako tvoja 160-ka na diaľnici (prekročenie dovoľenej rýchlosti o 30 km/h), či 60-ka (prekročenie o 10 km/h) v uzavretej osade. Keďže môj a tvoj život ubieha rýchlejšie ako čokoľvek iné, potom starostlivosť o tento život je najväčšou povinnosťou. Starý Jób nás vyzýva k zodpovednosti ku životu. Sme zodpovední za vlastné, aj cudzie životy. Preto, keď sadáme za volant, tak by sme vždy a všade mali mať na zreteli rýchlo ubiehajúci ľudský život. Zasahovať do rýchlosti ubiehajúcich dní človeka, zaručene predurčený Stvoriteľom, je zneužitím slobody, ktorou nás obdaril.

Stalo sa niekoľkokrát, že ma na dvojitej neprerušovanej bielej čiare predbiehalo auto. Na zadnej kapote mal znak rybičky. Nebol si to náhodou Ty? Ponáhľaj sa pomaly!

DIALÓG

MLADÝCH

02/2011, IV. ročník

EDITORIAL

Filmy, seriály, televízia všeobecne. Toto všetko by sa podľa mňa dalo zahrnúť do jednej kategórie voľnočasových aktivít. Pre niekoho dobrých a zaujímavých, pre iného nedôležitých a čas zabíjajúcich.

Patrím ešte k tej časti postkomunistických detí, ktoré nevyrastali s počítačom, a tak častokrát možno najväčším pokušením, možno luxusom, ako tráviť voľný čas, bola televízia. Nebolo tomu inak ani u mňa a väčšinu svojho tínedžerského veku som trávila pred ňou. Vyzdvihla som cestou domov sestru zo školy a hneď sme zaparkovali v obývačke, aby sme videli všetko, čo sa vidieť dá skôr, ako sa rodičia vrátia domov. V desiatich rokoch to boli fantasy seriály typu Pokémon, v dvanástich sa ku klasickým seriálom pridali telenovely a v pätnástich som už pozerala úplne hocičo (inak povedané - všetko čo v telke bežalo), lebo keď ma nejaký dej vtiahol do seba, bolo oveľa ťažšie prestať ho sledovať. Skončilo to až v osemnástich, keď som sa začala konečne venovať viac škole, ako vysedávaniu pri telke a keď som už aj tak mala po krk všetkých „vzrušujúcich“ zápletek, ktoré sa aj tak v každom seriáli opakovali.

Napriek tomu nemám výhrady ani k filmom, ani k televízii. Majú nielen svoje mínusy, ale aj svoje plusy. Skôr by som sa zamyslela nad tým, čím nás vlastne priťahujú. Dobrou zápletkou? Romantickým chvením medzi hlavnými hrdinami? Množstvom krvi (ak máme radi kriminálky)? Špeciálnymi efektmi? Silným príbehom? Je veľa faktorov, ktoré nás na dobrom filme môžu zaujať, ale nestane sa nám niekedy, že venujeme viac myšlienok a času zápletke, ktorú sme práve videli, ako zápletke, o ktorej sme čítali v Pisme? Veď aj v ňom môžeme nájsť hrdinov, romantiku, krv alebo silný príbeh. Nestačí nám to?

A kde je, vlastne, tá hranica, kedy nám filmy a seriály naozaj niečo dávajú, a kedy naozaj len mrháme časom?

Eva Kianičková
vedúca redaktorka

redakčná rada: **Eva Myjavcová** (predsedníčka)
Juraj Institoris
Bohuslav Piatko

KONTAKTY:

vedúca redaktorka: **Eva Kianičková**
e-mail: kianickova.eva@gmail.com
mobil: +421 903 822 042
redakcia: **Jana Cabadajová**
Dalibor Beregszászi
Šimon Evin
Nad'a Máhrliková

grafické spracovanie: **Nad'a Máhrliková**

KOMENTUJTE témy z Dialógu aj z Dialógu mladých! Takisto, ak radi píšete **BLOGY**, alebo robíte **FOTKY**, neváhajte a ozvite sa nám, radi vám dáme priestor pre uverejnenie! Svoje reakcie a iné príspevky nám posielajte na:

kianickova.eva@gmail.com

Takisto sa môžete zapojiť do diskusie na:

www.mesacnikdialog.sk

Tešíme sa na ďalšiu spoluprácu :)

MOVIES

rozhovor s...

Prinášame vám rozhovor s Andrzejom Horyzom, ktorý prijal pozvanie na Konferenciu o mládežníckych subkultúrach, ktorá sa konala v novembri 2010 v Žiline:

Mohol by si sa na úvod predstaviť?

Pochádzam z Wroclawi a som učiteľ na strednej umeleckej škole. Učím etiku a interpretáciu filmu. Zároveň pracujem ako organizátor festivalu Slotart, čo je kresťanský umelecký festival, koná sa neďaleko Wroclawi a podieľam sa na ňom už 18 rokov.

Skús nám ten festival trochu priblížiť.

Miestom pre festival je jeden starý kláštor, kde prichádza asi 4000 ľudí z Poľska, ale aj zo zahraničia. Trvá štyri a pol dňa. Festival organizuje 900 kresťanských dobrovoľníkov, ktorí sú zodpovední za rôzne oblasti ako napríklad práce v teréne, finančné a právnické záležitosti. Osobne som na festivale odprednášal rôzne témy, napríklad ekológia, film, biblické témy, otázka božstva. Odlišuje sa od ostatných festivalov tým, že ľudia sami zistia, čo je dobré, sústredia sa tam jazyky z rôznych štátov, ľudia sa učia jazyky. Chceme, aby ľudia boli aktívni, aby to nebolo len tak, že prijímajú,

ale nech aj premýšľajú a spoznávajú iných ľudí.

Aké to prináša ovocie?

Ľudia získavajú kontakty, menia sa, rozvíjajú sa, prežívajú a poznajú Boha, odpovedajú tak, že prídu a povedia, že Ho potrebujú.

Kde sa u teba zrodila láska k filmu?

Bolo to na biblickom štúdiu IBTS, kde som pozeral dobré filmy, rozprával sa s mnohými ľuďmi o filmoch, potom som veľa čítal recenzie a postupne sa sám zapájal do filmovej problematiky vlastnými príspevkami.

Kolko času tráviš pozeraním filmov a aké filmy ťa zaujmú?

Pozriem si jeden až dva filmy týždenne, v Poľsku navštevujem filmové festivaly, potom s tým materiálom pracujem, v podstate mi stačí chodiť na filmové festivaly, nepotrebujem pozerieť filmy doma. Zaujímajú ma filmy európske, nemám rád americkú produkciu. Film musí mať myšlienku a uprednostňujem také, ktoré nedávajú bežne v kinách. Napríklad, existuje mnoho dobrých asijských filmov, ktoré sú pre mňa zaujímavé, pretože ich nemožno generalizovať. Dobré filmy nevidno v televízii, nie sú komerčné. Takým filmom treba hlbšie porozumieť, hľadať s nimi dialóg a konečný efekt je oveľa lepší ako vo filmoch z televízie. Dobrý film je umenie.

V čom spočíva interpretácia filmu a aké filmy si vyberáš?

Osobne utekám pred kategorizovaním typu kresťanská a svetská muzika, literatúra alebo film. Obidvoje je dobré aj zlé. Človek formovaný cez Boha si so sebou všeličo nesie a vznikajú tzv. popkresťanské prúdy. Ten človek vo svojom trápení a problémoch niečo zažil, niečo skutočne pravdivé a potrebuje vo všetkom porozumieť vážnym veciam, svojim problémom, samote, s čím má v živote počítať a s čím nie. Tým pádom sa veľa pýta, zachádza do

krajnosti a vznikajú hraničné situácie. Interpretácia filmu je skôr o dialógu, film je ako partner a často sa mi stáva, že zdanie skutočne často klame. Nemám jeden obľúbený film, zvyčajne sú to filmy, ku ktorým sa vraciam, ktoré sú akoby mojim partnerom v živote, ale zakaždým ho pozerám s iným človekom, aj niekoľko rokov. S filmom je to ako s človekom, treba ho dobre spoznať. Medzi moje obľúbené žánre patrí psycho, bežný život, sci-fi, dráma.

Dokážeš vôbec ako profesionál vnímať film len tak, bez deformácie?

Niekedy chcem všetko rozoberať, ale keď viem, že to nie je film, ktorý idem analyzovať, je to v poriadku. Dá sa to.

Dnes sa takmer vo všetkých filmoch objavuje sexuálny podtón. Pozerat' či nepozerat'?

Podľa toho, na čo sme citliví. Ja nemám rád okultizmus, moje svedomie nechce v hlavu premietat' také obrazy. Kresťan má však slobodnú vôľu a deliť filmy na dobré a zlé nás privádza do slepej uličky. Umenie je oceniť akýkoľvek film, porozmýšľať a učiť sa rozmyšľať za tých protagonistov, a nie filmu unikať. Ak sú tam však obrazy, ktoré naše svedomie nechce prijať, jednoducho to nepozerajme.

Máš konkrétnu skúsenosť, že Boh začal konať?

Jednoznačne áno, cez filmy sa dá s ľuďmi rozprávať a Boh môže mnoho konať.

Čo myslíš, ako sa jednotlivé kresťanské generácie pozerajú na filmy?

Neviem povedať, ja mám kontakt hlavne s mládežou na škole, učím ich, ako vyberať filmy a podľa čoho. Majú niekoho, kto sa s nimi o tom filme rozpráva, pre každý typ filmu existuje určitá schéma.

Je vo všeobecnosti vôbec film vhodný pre kresťanov? Dosť sa o tom polemizuje...

Ťažko odpovedať, ja nemám rád horory. Máme málo času, čiže vyberám taký film,

o ktorom sa chcem baviť a niečo ľuďom povedať.

Ako zistiť, či je daný film pre mňa vhodný, alebo nie? Myslím, či so mnou niečo negatívne robí, prípadne mi ubližuje?

Potrebuje hľadať, čo je dobré, pravdivé a pekné, to však neznamená, že to je idyla a super. S Bohom to tak nie je, pomimo sa deje mnoho smutného, vecí, ktoré nechceme, ale sú tam. Ak nevieme na film pozerieť kriticky, vtedy sme závislí. Podobne ako fast food, nie je dobre zakázať, ale vedieť si vybrať.

A ako si vlastne prijal Ježiša Krista vo svojom živote? Bolo to cez film?

Najprv som sa stretával s katolíckmi, kde som zistil, že moje svedomie je veriace a zistil som, že Boh môže byť zaangažovaný v mojom živote. Potom som stretával správnych ľudí, ktorých mi Boh poslal – a bolo to!

Veľmi pekne ďakujem za rozhovor aj za to, že si si našiel čas a podelil sa s nami o svoje poznatky a skúsenosti s Pánom Bohom.

Dana Kuchariková

televízia a ja

Samozrejme, vedú sa kvôli tomu rôzne spory. Niektorí z nás chcú a majú radi telku, niektorí nie. Ja osobne som zástanca tej „proti“ časti, pretože podľa mňa to totálne berie čas. Už teraz ho mám málo a keby sme mali telku, bolo by to pre mňa hrozným pokušením a určite by som neodolala. Radšej trávim čas niečím, čo ma buduje a možno, ako to povedať, dáva mi väčšiu hodnotu. A vraj pozeranie telky ešte zabíja mozgové bunky. To tvrdia vedci. Asi myslia na telenovely a sprosté seriály :)

Je pravda, že občas síce neviem čo sa deje vo svete, ale máme predsa internet a keď si chcem pozrieť nejaký film, tak si ho môžem pozrieť aj na počítači.

Keď som sa rodičov dávnejšie spýtala na to, prečo ju nemáme, tak mi povedali, že kvôli tomu, že ja ju nechcem. Stará požičaná telka sa nám pokazila, novú nikto nemá čas ani len ísť kúpiť, nie že ešte pozerat'. A že už sa teraz ledva rozprávame, nie ešte keby sme mali televízor. A ďalšia vec je, že už sme si po tých pár rokoch zvykli, že ju doma nemáme. Prečo by sme ju mali mať? Hokej a správy sa dajú pozrieť aj na počítači a nemáme ju vlastne kam dať. Pamätám si síce, že bolo fajn, keď bežala prvá Superstar – vždy sme celá rodina a známi, ktorí nemali TV, sadli do obývačky s jedlom, pozerali a komentovali. Teraz mávame „family time“ a rodičia vymyslia vždy niečo špeciálne – napríklad jedlo, alebo miesto, alebo aktivitu, ktorú spolu robíme. Povieme si, čo sme robili za týždeň a čítame si spolu z písma, a tak. Je to lepšie a určite nám to oveľa viac dáva, lebo je to niečo naše.

Čiže, televízor nemáme nie kvôli tomu, že by sme boli zásadne proti (hoci ja proti som a v mojej domácnosti ani TV nebudem chcieť). Zvyšku rodiny je to zrejme jedno, keďže tej z pred piatich rokov už niet, nik necíti silnú potrebu ísť a zmeniť to. Nechýba nám to a vyhovuje nám to takto.

Miška Hrubová

úloha filmu v živote tínedžera

Žijeme vo vizuálnej kultúre. Hudba a obraz hrajú dôležitú úlohu v živote mladého človeka. Mladí ľudia počúvajú veľa hudby, sú ňou obklopení a tiež pozerajú veľa filmov. Pamätám sa, že bolo pre mňa šokom, keď sme v škole pozerali film so študentmi a po skončení prišiel za mnou študent a povedal mi, že toto je môj najobľúbenejší film, dnes som ho videl 78-krát. To nám ukazuje koľko času mladý človek venuje počúvaniu hudby a pozeraniu filmov. Keď sa zamyslíme nad tým, ako pozorne počúvať hudbu a ako pozorne vnímať film a obraz, tak si myslím, že jednou z úloh, nás ako učiteľov, vodcov a rodičov, je rozvíjať dobrý vkus.

Nemám rád, keď sa ma kresťania opýtajú: kde sú hranice, čo je dobrá a zlá hudba, čo môžeme pozerat' a čo nemôžeme pozerat'? Tieto otázky sú založené na tom, že si myslíme, že keď budeme mladých držať na „dobrej“ strane, tak budú v bezpečí. Ale keď budeme robiť čiaru, nedovedieme mladého človeka k zrelosti. Keď príliš teologizujeme niektoré kultúrne otázky, tak vtedy ľudia uveria a prijmú názor, lebo to povedala nejaká autorita, ale nie je to ich názor. Oveľa vážnejšou úlohou pre nás je pracovať s mladými ľuďmi tak, aby sme u mla-

dých ľudí rozvinuli dobrý vkus. Je to ako medzi fastfoodom a dobrou reštauráciou, keď človeka naučíme vychutnávať dobré jedlo a odkrývať chuť jedla, tak ho do toho McDonaldu nebude ťahať. Vtedy nebudeme mať potrebu stále dávať pozor na neho a hovoriť mu, čo je dobré a čo je zlé, lebo už bude mať ten zmysel pre vkus rozvinutý a sám bude vedieť, čo je dobré a čo je zlé. Keď pracujeme s mladými, máme zodpovednosť priviesť ich k zodpovednosti. Teda k rozvinutiu dobrého vkusu, ale tiež k rozvoju schopností, aby oni vedeli prijať to dobré. C. S. Lewis hovorí, že literatúra, ktorá odo mňa vyžaduje viac, ako od človeka, je dobrá literatúra. Ale ak chceme v ľuďoch rozvinúť vkus k dobrému filmu, hudbe, ktorá je náročnejšia pre pochopenie a koncentráciu, tak im musíme poskytnúť nástroj na analýzu a pochopenie toho diela, ktorých základom je spoločná diskusia s mladým človekom o konkrétnom filme, piesni, obraze apod... Bežný tínedžer nie je schopný koncentrovať sa 15 minút na náročnejší film, ale niekto ho musí naučiť, ako sa je v reštaurácii. Takisto je to aj s hudbou! Musíme rozmýšľať nad tým, ako môžeme rozvinúť zmysel pre vkus, ak pozeráme náročnejší film, ako rozvinúť tie nástroje, aby sme ten film pochopili. Učia to rodičia svo-

je deti? Nie! Lebo nemajú čas a sami sa to nenaučili. Škola? Nie! Lebo nemá na to miesto vo svojom programe. Môže to byť naša úloha! Tých, ktorí pracujú s mladými ľuďmi, ktorí robia rôzne projekty v meste a píšú granty. Môžeme učiť mladých ľudí rozumieť dobrým filmom, dobrej hudbe a dobrej literatúre. Buď naučíme mladých ľudí žiť so zmyslom pre vkus, alebo mladí ľudia budú čítať brakovú literatúru a pozerat' akčné filmy, ale bude to preto, lebo ich to nik nenaučil a nevedel o tom, aby umenie chápali. Hovoríme, že tínedžeri sú leniví, ale sú leniví preto, lebo popkultúra a konzumná kultúra ich „vtláča“ do kresla pohody a lenivosti. Ale mladí ľudia majú potenciál, lebo sú stvorení Bohom. Mohli by počúvať inú hudbu, čítať iné knihy, pozerat' iné filmy, ale niekto ich to musí učiť!

prednášku A. Horyzu spracovala
Eva Myjavcová

BLOGervin

Bože, mám na Teba jednu „blbú“ otázku

Ježiš sa ponížil na našu úroveň, aby nám odpovedal na naše „blbé“ otázky.

Ján 14, 8-9: „Ozval sa Filip: Pane, ukáž nám Otca a to nám postačí! Ježiš mu povedal: Filip, toľký čas som s vami a nepoznal si ma? Kto videl mňa, videl aj Otca. Ako to, že teraz hovoríš: Ukáž nám Otca?“

Nie, nie si blbý. Plno ľudí má otázky typu: „Prečo sa nám Boh zreteľne neukáže?“ Ak ju máš niekedy aj ty, tak to je v poriadku! To len dokazuje, že tvoje mozgové závitky pracujú. Otázku, či vôbec rozmýšľaš, by som mal, ak by si sa nepýtal: „Prečo sa teda Boh neukáže?!“ Nie si blbý, ani drzý, ak túto otázku máš! Dokonca, to nie je ani hanba. Skôr je hanba, ak ti nejaký duchovný, kňaz či „superkresťan“ povie: „Nepýtaj sa túto blbú otázku. Všetko je len o tom, či veríš...!“ To by znamenalo, že máš veriť a nevedieť? Veriť a nepýtať sa?

Ja som kazateľ. Kážem, stretávam sa s ľuďmi, rozprávam s nimi. Ak by som mal ľudí, ktorým slúžim a nekladú mi nepríjemné otázky, ale chcu len slepo veriť, tak by som bol veľmi nešťastný. To by znamenalo, že si okolo seba zhromažďujem intelektuálne vypnutých ľudí. Kámo, tak o tomto cirkev nie je. Kazateľ si okolo seba nemá zoskupovať intelektuálnych mrzákov (aj keď aj takí sú a nesmejem sa z nich!), ale by mal byť pripravený na otázky, ktoré sú ťažké, ale pravdivé.

Lebo život je pravdivý a... ťažký. Cirkev je o ľuďoch, ktorí sa pravdy a bremien neboja. Žeby si preto nechcel chodiť do cirkvi,

lebo sa bojíš zodpovednosti a pravdy? Myslím, že mnohí z vás, ktorí tieto slová čítate, ste práve takíto ľudia. Možno sa bojíš klásť nepríjemné, ale pravdivé otázky, lebo by ťa pravda prekvapila. Možno sa bojíš byť zodpovedný, lebo by si sa stal chlapom.

Chcem ti vážne povedať: Ak ťa napadajú zdánlivo blbé otázky, nie si blbý, ale sa stávaš poctivým človekom voči sebe a voči Bohu. Týmto sa stávaš hrdinom.

Predstav si, že jeden z tých, ktorí boli s Ježišom, Bohom, takmer tri roky, mu dal takú blbú otázku... „Ježiš, ukáž nám Boha Otca...“. To je, akoby si bol tri roky na elektrotechnickej škole, so zameraním na telekomunikácie a po troch rokoch by si sa opýtal učiteľa: „A kedy nám ukážete, ako funguje telefón?“ Samozrejme, aj systém, ktorým ťa v škole učili, mohol byť fakt od veci. Polož si však ruku na srdce, nebol si mimo celý ten čas ty?

Áno, Ježiš by sa mohol pozrieť na apoštola Filipa ako na blbečka, ale neurobil to. A vieš prečo? Lebo preto prišiel, aby nám, ľuďom dával odpovede na naše blbé otázky. Ježiš sa na teba chce s láskou pozrieť a povedať ti: „Urob si čaj. Sadni si do kresla a podme spolu konečne hovoriť.“

Máš odvahu využiť možnosť, ktorú ti Ježiš ponúka, aby si sa posunul v živote ďalej?

www.ranajkyjezisom.blogspot.com

ZAPOJTE SA AJ VY DO TVORBY DIALÓGU

Privítame Vaše názory a postrehy: svatava@internet.sk
v diskusnom fóre na: www.mediasvatava.sk, aj písané na adresu redakcie.

Marec:

Predstavíme spoločenstvo
mladých veriacich ľudí z
rôznych denominácií:

eXit

Apríl:

Ako vnímame Židov
a judaizmus
v stredoeurópskom
kresťanskom kontexte?

Zapojte sa do témy:

FENOMÉN ŽIDIA

Máj:

Súčasná vláda otvára diskusiu
na tému: Odluka cirkvi
od štátu. Zapojte sa
do témy pod názvom:
MÁME NA TO?